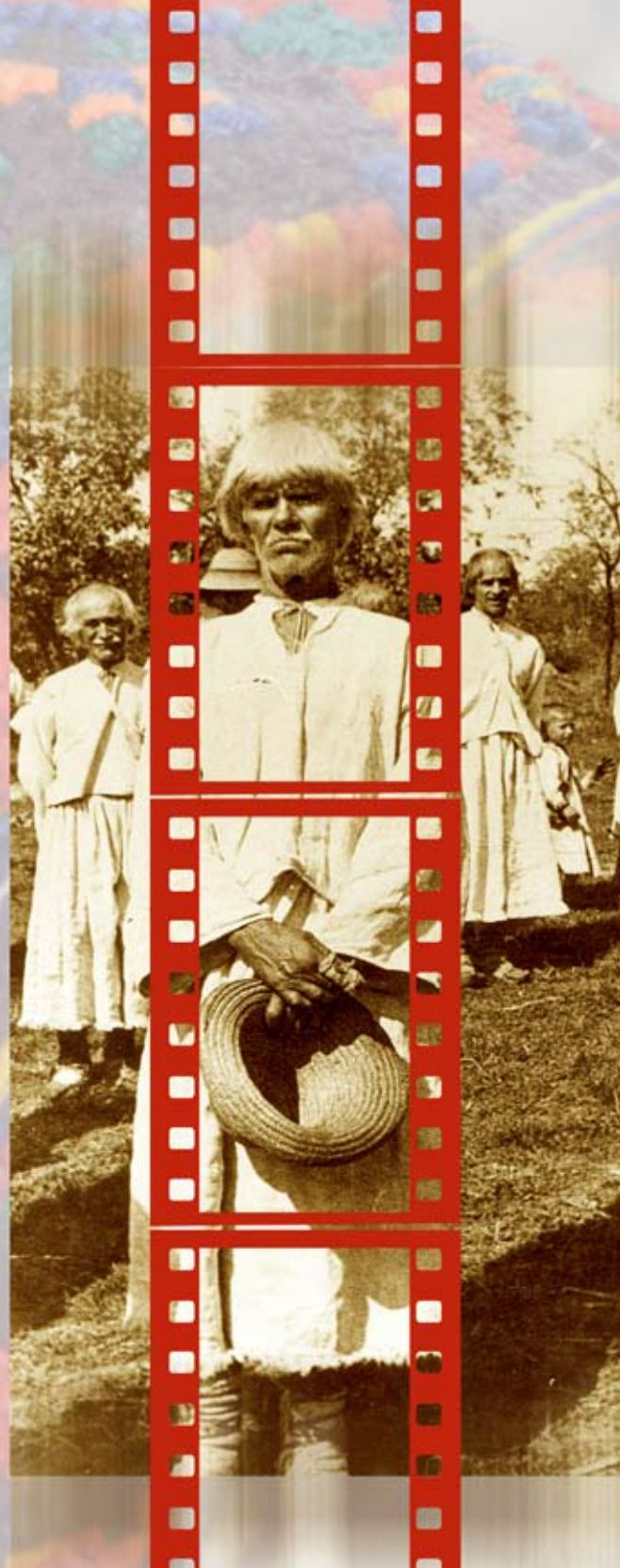


Daniela Bălu

# Centenarul în ipostaze identitare

Centenáriumi  
önazonosság tudat  
Zentenar in  
identitätshypostasen  
Centenary in  
identitary hypostasen

Editura Muzeului Sătmărean  
2018







*Daniela Bălu*

*Centenarul în ipostaze identitare*  
*Catalog de expoziție*

*Centenáriumi önazonosságtudat*  
*Kiállítási katalógus*

*Zentelar in identitätshypostasen*  
*Katalog der Ausstellung*

*Centenary in identitary hypostases*  
*Exhibition catalogue*

*Editura Muzeului Sătmărean*  
*2018*



Proiect finanțat de Consiliul Județean Satu Mare, Muzeul Județean Satu Mare, Ministerul Culturii și Identității Naționale din România, Direcția Județeană pentru Cultură Satu Mare

Colaboratori:

Institutul Cultural Român din Viena

Consulatul General al României de la Gyula

Consulatul General al României de la Cernăuți

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**Bălu, Daniela**

**Centenarul în ipostaze identitare = Centenáriumi önazonosságtudat =  
Zentenaar in identitätshypostasen = Centenary in identitary hypostases /**

Daniela Bălu. - Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2018

ISBN 978-606-8729-05-3

Editura Muzeului Sătmărean

Satu Mare, B-dul. Vasile Lucaciu 21

Fotografiile din colecțiile Muzeului Județean Satu Mare

Traducere text: Adriana Achim, Illyés-Gulácsi Andrea (maghiară),

Johann Forstenheizler (germană), Diana Kinces (engleză).

DTP: Diana Kinces, Aurelian Busuioc

Copertă: Cristina Busuioc

© Daniela Bălu; © Muzeul Județean Satu Mare – fotografii.

Alese mulțumiri tuturor celor ce mi-au acordat sprijinul la realizarea proiectului **Centenarul în ipostaze identitare**. Toată grațitudinea colegei mele Diana Kinces.

Foto I. G. Andron





## Preambul

Începutul secolului XX deschidea în istoria europeană o nouă filă, o epocă covârșitoare prin importanță, cea a afirmării națiunilor și formarea statelor naționale. Jertfele din Primul Război Mondial aveau să fie așezate la rădăcinile din care au crescut trupurile noilor state, printre care și România, **Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 fiind cel mai important eveniment din istoria neamului românesc**, năzuința de veacuri la împlinirea căreia și-au adus aportul multe generații, unitatea națională fiind rodul unor imense pierderi sau victorii pe câmpuri de bătălii, sacrificii și jertfe, finalul unei lupte pentru împlinirea unui vis multiseclar: făurirea României Mari, unirea tuturor românilor într-un singur stat, liber și independent<sup>1</sup>.

În acel an de zbuțum al popoarelor europene pentru autodeterminare - anul 1918 - în cetatea istorică de la Alba s-au adunat românii cu dor sfânt în inimă, acela de unire națională și statală, de libertate și dreptate. Sătmărenii, așa cum se știe, au fost și ei participanți activi atât în Primul Război Mondial cât și la evenimentele ce au pregătit Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. Preoți, dascăli, notari, avocați, economiști, țărani și muncitori au reprezentat Sătmarul și dorința românilor de unire cu Țara Mamă, plecând spre cetatea Unirii cu trenul, sau chiar în căruțe. Atmosfera înălțătoare din acele zile, puternicele sentimente trăite de românii care în sfârșit puteau să-și manifeste liber sentimentele naționale, sunt redată impresionant de sătmăreanul Leontin Ghergariu, prezent la Alba Iulia. Prin cuvintele sale putem și noi, contemporanii, să înțelegem mai bine bucuria, emoția și măreția actului istoric. Iată ce spunea sătmăreanul nostru: „Nu se poate descrie tabloul evenimentului. Oamenii plângeau de emoție și bucurie. Se îmbrățișau unii cu alții. Se cântau cântece patriotice. Se dansa „Hora Mare”. În inima celor prezenți vibra inima întregii țări. Lacrimile lor erau ultima zguduire pentru veacurile de suferință și împilare, iar atmosfera de adâncă vibrație era parcă omagiul adus din suflet memoriei înaintașilor care au făptuit pentru realizarea acestei zile. Pe buzele miilor de participanți era un singur cuvânt: ROMÂNIA!”<sup>2</sup>

Avocatul Traian Cavași, cel care a condus delegația din plasa Satu Mare la Adunarea Națională de la Alba Iulia, evoca grandioarea evenimentului: ”Privind din cetate spre platoul unde mulțimea de români aștepta decizia Marii Adunări Naționale, se vedea o pădure de steaguri tricolore românești. **A fost o manifestare, cum n-a mai fost niciodată în istoria poporului român**”<sup>3</sup>.

Din corolarul personalităților care și-au închinat viața nobilei ideal de unitate națională face parte și preotul dr. Vasile Lucaciu, născut în localitatea Apa, județul Satu Mare, un simbol al luptei românilor pentru unitatea neamului, cel care a legat atât de puternic istoria sătmărenilor de istoria națiunii române<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, vol I – II, Ed. Academiei R.S.R., București, 1983.

<sup>2</sup> Viorel Ciubotă, *Lupta românilor sătmăreni pentru unire (1918 - 1919)*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2004, p.147 - 148.

<sup>3</sup> Doru Radosav, *Sătmarul în anul Marii Uniri - 1918*, Ed. Argonaut, Cluj – Napoca, 2018, p.107.

<sup>4</sup> Daniela Bălu, *Vasile Lucaciu – pe drumul spre Marea Unire*, în *Părintele Vasile Lucaciu* în revista sătmăreană ”Eroii Neamului”, vol. îngrijit de

Simbioza dintre faptele sale și făurirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, se armonizează până la identificarea părintelui Vasile Lucaciu cu ”apostolul libertății noastre naționale”. Crezul vieții sale, UNIREA TUTUROR ROMÂNILOR, pentru care a luptat întreaga viață cu dârzenie și demnitate, avea să se realizeze, iar cuvintele rostite de părintele Lucaciu la sfințirea bisericii din Șișești, pe care a ctitorit-o, s-au transformat în prorocia împlinită: ”ce ne-au lăsat istoria, ce ne-au transmis părinții noștri, ce ne-au cântat poezii, ce dorește tot sufletul de român: măreața, fericitoarea, **sfânta Unire a tuturor Românilor** am vrut și eu și cu mine poporul meu, să fie simbolizată în această Biserică. Unire în cugete, unire în simțiri...!”<sup>5</sup>

”BISERICA SFINTEI UNIRII a TUTUROR ROMÂNILOR”

”Pro S. Unione Omnium Romanorum”



I. Schneider - foto stânga

I. G. Andron - foto dreapta

Voicu Șișet, Ed. Academiei Române, București, 2017, pp. 295 - 300.

<sup>5</sup> Valeriu Achim, Aurel Socolan, *Dr. Vasile Lucaciu luptător pentru drepturile românilor și unirea Transilvaniei cu România*, Comitetul pentru cultură și artă al județului Maramureș, Muzeul Județean Baia Mare, Baia Mare, 1968, p. 27.





Acum, la împlinirea a 100 de ani de la făurirea statului național unitar român, generația contemporană trebuie să știe că **Centenarul Marii Uniri** nu reprezintă doar o (re)cunoaștere a documentelor istorice sau a personalităților care și-au adus aportul la făurirea României Mari (desigur, de o importanță covârșitoare), ci semnifică inclusiv **starea de spirit națională** ce a contribuit esențial la consolidarea temeliei **unității statale a tuturor românilor**, visul de veacuri consfințit prin actul istoric de la 1 Decembrie 1918, legiferat prin tratatele internaționale și actele politice interne menite să susțină unificarea teritorial – administrativă a României Mari.

**Iuliu Pop** - clișeu - fotocopie  
BISERICA SF. UNIRI a TUTUROR ROMÂNILOR

Pentru români, **Marea Unire a deschis drumul libertății afirmării identitare și naționale**, această zi fiind începutul unui proces istoric prin care s-a consolidat unitatea națională, unitatea spirituală, evidențiindu-se valorile identitare care, doar după Marea Unire s-au putut exprima în plenitudine și deplină libertate, epoca Marii Uniri fiind implicit epoca afirmării identitare, din păcate, mult prea scurtă temporal, stăvilă de cel de-al Doilea Război Mondial! Identitatea națională se manifestă prin conștiința unei origini comune, prin limbă, religie (confesiune), teritoriu, cultură, tradiții, obiceiuri etc., aceste componente dobândind forță doar exprimate împreună, în interdependență, valorile identitare susținând unitatea neamului românesc, iar "câtă vreme românii vorbesc românește, câtă vreme se închină smeriți Domnului, câtă vreme își amintesc de buni și străbuni, atâta timp cât mai au doruri, mai joacă hora și mai doinesc, nimic nu este pierdut din specificul național"<sup>6</sup>. Este îndeobște cunoscut faptul că pentru poporul român, biserica și școala au fost forța motrice care a contribuit la formarea și consolidarea conștiinței naționale, unitatea culturală a neamului sprijinindu-se pe valorile sale identitare: limbă, tradiții, viață spirituală, port popular, folclor etc., cultura unei națiuni având un "puternic caracter organic rezultat din mișcarea istorică a spiritualității ei"<sup>7</sup>.

**Centenarul Marii Uniri reprezintă și 100 de ani de conviețuire**, un secol în care România a fost clădită de toate comunitățile, fie că vorbim despre cele românești sau cele de alte etnii. Valorile identitare și spirituale ale acestora sunt reprezentative pentru cei **100 de ani de istorie comună**, iar *Centenarul* ne

<sup>6</sup> www.euroPunkt.ro, "Interviu cu Academicianul Ioan Aurel Pop", 14 iunie 2017.

<sup>7</sup> *Filosofie și națiune*, ediție îngrijită de Constantin Schifirneț, Ed. Albatros, București, 2003, p.5.

oferă prilejul de a le promova, deoarece istoria nu se rezumă doar la evenimente cu caracter strict politico-istoric, material, ci și la viața socio-culturală din epocă. Fiecare popor, neam, etnie se definește prin cultură, tradiții, astfel că **Centenarul este prilejul oportun de a sărbătorii valorile spirituale care ne unesc**, spre deosebire de actele politice care, uneori, dezbină.

Această paradigmă a diversității identitare se regăsește în paginile catalogului și în expoziția de fotografii *Centenarul în ipostaze identitare*, ambele prezentând complexitatea universului spiritual, precum și conviețuirea multietnică, multiculturală caracteristică nord - vestului României, tematica înscriindu-se perfect în logo-ul oficial al Centenarului: "**Sărbătorim împreună**".

*Centenarul Marii Uniri* ne oferă oportunitatea de a **aduce în fața Europei cel mai mare eveniment din istoria României**, aspectele pozitive ale culturii, civilizației și spiritualității românești, diversitatea etno - culturală, și de a ne promova valorile identitare care, cu certitudine, ne fac cinste. Popularizarea lor la nivel european (prin colaborarea Muzeului Județean Satu Mare cu Institutul Cultural Român de la Viena, Consulatul General al României de la Gyula și Consulatul General al României de la Cernăuți) se pliază perfect pe Decizia Parlamentului și Consiliului European, prin care anul 2018 a fost desemnat **Anul European al Patrimoniului Cultural**.

Proiectul *Centenarul în ipostaze identitare* a fost inclus și în programul manifestărilor dedicate "**Zilei Universale a lei Românești**", ce vor avea loc la Viena, într-o zonă de maxim impact cultural-turistic, Stephanplatz. Workshop-uri, prezentări power-point, demonstrații practice, vor oferi publicului cosmopolit informații despre un simbol identitar și național, **IA – cămașa tradițională românească**, cu focusare pe originala cămașă specifică Țării Oașului, un cod inconfundabil al identității locale.

### *Tematica catalogului și a expoziției de fotografii Centenarul în ipostaze identitare*

**Muzeul Județean Satu Mare deține două mari colecții de fotografii cu valoare patrimonială**, unice la nivel național, **colecțiile Iuliu Pop și Ioniță G. Andron**, un total de peste 140.000 de fotografii, clișee și diapozitive realizate de cei doi mari artiști fotografi (avocați de profesie), după Marea Unire. O parte din ele, precum cele create de Ioniță G. Andron, au fost publicate chiar în cărți de istorie a României (printre care și celebra fotografie *Sfetnicii lui Decebal*, în *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, autori Constantin C. Giurescu și Dinu Giurescu<sup>8</sup>), preponderente fiind cărțile cu tematică etnografică și cele de artă populară (Tancred Bănățeanu, *Portul popular din regiunea Maramureș - zonele Oaș, Maramureș, Lăpuș*; T. Bănățeanu, *Portul popular din Țara Oașului*; T. Bănățeanu, Gheorghe Focșa, Emilia Ionescu, *Arta populară în Republica Populară Română. Port, Țesături, Cusături*).

Lor li se adaugă fotografii - document create de **prof. Iosif Schneider**, tot în perioada interbelică, cel

<sup>8</sup> Constantin C. Giurescu, Dinu Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Ed. Albatros, București, 1971, sunt publicate 4 fotografii intitulate, de cei doi autori, "**continuitatea daco-romanilor în spațiul carpatic**", p.160-161.



care a contribuit, alături de marele artist sătmărean Aurel Popp, la organizarea primei expoziții de etnografie din Satu Mare, după Marea Unire, imagini ce au fost utilizate de celebrul cercetător și etnograf Ion Mușlea, în *Anuarul Arhivei de Folklor* sau în *Atlasul Linguistic*).

Catalogul și expoziția includ și câteva fotografii realizate de **Kurt Hielscher**, faimos prin albumele sale dedicate României, publicate după Primul Război Mondial, în care a surprins specificul nord - vestului românesc, inclusiv mirajul arhaic al Țării Oașului.

Imaginile selectate, în ergonomia catalogului și în expunerea muzeografică, reprezintă valori ale identității românești, caracteristice începutului de sec. XX și perioadei interbelice (obiceiuri religioase și laice, tradiții, costume populare, viață religioasă, monumente, arhitectură rurală, viața și munca țăranului etc.), **un patrimoniu cultural care, în epoca Marii Uniri, a contribuit esențial la consolidarea unității spirituale și a identității naționale**. Cei 4 artiști fotografi au lăsat moștenire o fabuloasă zestre documentar - artistică, mărturii ale identității locale și regionale, reprezentate prin portul tradițional (Țara Oașului, Maramureș, zona Codru), obiceiuri de peste an (sâmbra oilor), obiceiuri și sărbători calendaristice (Paști, Sfânta Maria, Crăciun), obiceiuri de familie și ciclul vieții (nașterea, căsătoria, moartea), tipologii arhitecturale, fizionomii și sentimente întipărite pe chipurile celor ce au creat istoria.

Tematica catalogului și a expoziției se axează pe prezentarea creației tradiționale, a valorilor spirituale românești, propunându-și o promovare firească a identității etnice și diversității etnoculturale caracteristice nord - vestului României. Deoarece județul Satu Mare este un județ multiethnic, **periplul fotografic reflectă inclusiv specificul multicultural, înfățișând aspectele identitare caracteristice comunităților maghiare, șvabești și ucrainene<sup>9</sup>, oglindind implicit o realitate specifică României – o mică Europă**, în care conviețuiesc etniile din întreaga Europă, peste 20 de minorități.

Ciclul imaginilor selectate (multe dintre ele dispărute de-a lungul deceniilor și păstrate doar datorită faptului că au fost immortalizate de cei patru artiști), transformă într-o modalitate excepțională rolul aparatelor de fotografiat, din simple instrumente pasive în exprimări participative și reflexive, într-o reală și profundă antropologie vizuală a comunităților, eternizată de cei 4 artiști fotografi în imagini devenite documente estetico - istorice, **ce alcătuiesc o autentică istorie vizuală**.

Privitorul - ce va regăsi în aceste mărturii fotografice arhaismul vremurilor apuse, atitudini, tablouri de viață, rafinamentul sau sobrietatea costumului popular tradițional, bucuria sărbătorilor, naturalețea omului simplu, bun și truditor, căsuțele și bisericile bunicilor - se va lăsa cuprins de nostalgie și dor, sau de dorința de a vedea aieva acest ținut românesc ancestral. Nădăjduim că astfel vom stârni și dorința străinilor de a ne cunoaște valorile, iar noi ne vom aminti de cei ce le-au creat și au înfrumusețat această țară. Ne vom aminti de generația Marii Uniri, de strămoșii care au murit pentru neam, pentru pământul românesc, făurind România Mare mult visată.

<sup>9</sup> O parte a materialului ilustrativ a fost realizat în cadrul proiectelor implementate de Muzeul Județean Satu Mare, finanțate din fonduri europene.

”Bunicii și străbunicii noștri au făcut unirea sătui de relele dezbinării și convinși de avantajele unirii, sătui de umilințe și jigniri, de atâtea rătăcirii pe coordonate străine, dornici de un adăpost pentru acest neam”<sup>10</sup>.

La 100 de ani după Marea Unire putem afirma că un adăpost al neamului românesc nu se rezumă doar la un teritoriu (azi acest ”adăpost” e în atâtea colțuri din lumea largă ...), drept pentru care acest neam trebuie să știe să-și păstreze în ”adăpostul sufletului” valorile sale spirituale, credința, cultura, bogăția creativității și simbolurilor identitare, o carte de vizită ce onorează poporul român, oriunde s-ar afla.



Foto **I. G. Andron**

<sup>10</sup> www.euroPunkt.ro, ”Interviu cu Academicianul Ioan Aurel Pop”, 14 iunie 2017. Vezi pe larg I. A. Pop, *Identitatea românească*, Ed. Ideea Europeană, București, 2017.



## Patru fotografi – un tezaur al identității și spiritualității românești

Dintre cei 4 fotografi care au immortalizat pe pelicula fotografică un incontestabil tezaur al valorilor spirituale și materiale ce și-au câștigat rolul de documente artistice, etnografice și istorice, primul a fost, în ordine cronologică, profesorul **Iosif Schneider**, apoi **Kurt Hielscher** (care publică în 1936 albumul *România. Natură. Clădiri. Viață populară*), urmați de **Iuliu Pop** și **Ioniță George Andron**. Dacă ar fi să sintetizăm ce anume îi unește pe cei 4 fotografi, am putea afirma cu certitudine că toți au fost fascinați de arhaismul și specificul identitar al Țării Oașului, în fotografiile tuturor regăsindu-se peisaje, oameni, chipuri, obiceiuri, port popular, căsuțe și biserici, un habitat tradițional devenit mărturie a valorilor identitare de la începutul secolului XX și deceniile postbelice.

Fotografiile celor 4 artiști transmit amploarea universului spiritual mediatizat imagistic, un cumul iconografic ce dezvăluie atitudini, ipostaze, reacții, fapte, expresivitatea fizionomiei și limbajul trupului, dialogul interuman al personajelor sau simbioza acestora cu natura. După cercetarea a mii de fotografii realizate de Iosif Schneider, Kurt Hielscher, Ioniță G. Andron și Iuliu Pop, putem conchide, preluând chiar afirmația lui I.G. Andron, că idealul celor 4 fotografi a fost acela de a surprinde "adevărul, monumentalitatea, esteticul"<sup>11</sup>.

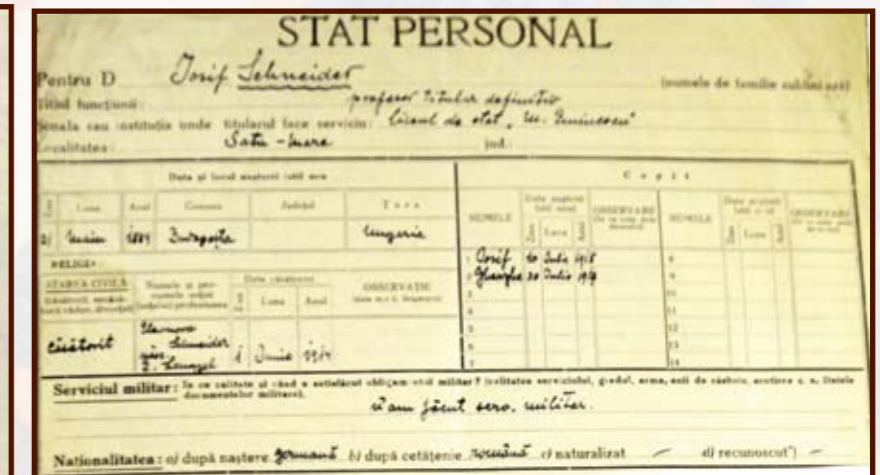
**IOSIF SCHNEIDER** s-a născut la 21 mai 1884 la Budapesta, fiind de naționalitate germană. Primele 8 clase le-a urmat la Gimnaziul Piarist din Budapesta, în perioada 11 septembrie 1894 – 12 iunie 1902. Începând cu data de 1 septembrie 1902 studiază la Universitatea din Budapesta, obținând la data de 14 mai 1907 diploma de profesor de chimie și științe ale naturii. Între anii 1907 – 1924 a fost profesor la Liceul de Stat din Deva, iar în februarie 1924 este transferat la Liceul "Mihai Eminescu" din Satu Mare, ocupând din anul 1928 postul de "profesor titular definitiv"<sup>12</sup> al renumitului liceu sătmărean. A fost căsătorit cu Eleonora, născută Lengyel, au avut 2 copii, Iosif și Gheorghe, amândoi născuți în perioada șederii la Deva.

La scurt timp după sosirea lui la Satu Mare este implicat în activitățile culturale ale orașului. **Augustin Ferentiu, primul primar român al orașului de după Marea Unire și după eliberarea din 19 aprilie 1919**, îl desemnează să-l ajute pe artistul sătmărean Aurel Popp la organizarea primei mari expoziții românești de etnografie. Sub îndrumarea artistului Aurel Popp și alături de pictorul Andrei Litteczky, profesorii Alexandru Sarkadi, Aurel Coza și învățătorul Alexandru Monak, Iosif Schneider a cutreierat satele din Țara Oașului, cele din zona Halmeu, Baia Mare, Șomcuta Mare și Seini, pentru a colecta obiecte și a realiza fotografii necesare organizării expoziției, ce ulterior va constitui baza primului muzeu etnografic din Satu Mare. Ideea organizării

<sup>11</sup> Ioan Nistor, *Personalitatea complexă a lui Ioniță G. Andron într-un mănunchi de texte*, în Ștefan Haiduc, coord., *Ioniță G. Andron: schiță biografică, articole, interviuri, evocări, fotografii*, Ed. Citadela, Satu Mare, 2017, p.8.

<sup>12</sup> Arhiva Colegiului Național "Mihai Eminescu" din Satu Mare, "Stat personal Iosif Schneider", p. 2, document obținut cu sprijinul prof. Ovidiu T. Pop, căruia îi adresăm mulțumiri și pentru copia Albumului de fotografii Iosif Schneider.

unei ample expoziții etnografice, care să formeze în final un nou muzeu municipal, aparține eminentului cărturar, revizorul școlar **Dariu Pop**, cel ce a deținut un rol deosebit de important în organizarea învățământului românesc și în viața culturală a județului Satu Mare, după Marea Unire<sup>13</sup>.



Inaugurarea expoziției de etnografie a avut loc la data de 1 Decembrie 1925, când **s-a sărbătorit Unirea Ardealului cu România**<sup>14</sup>. Colecția a fost prezentată între 1 - 19 decembrie 1925 în sala mică și sala mare de dans a Primărie, alături de obiecte fiind expuse 769 de fotografii și diapositive, precum și "colecția Dariu Pop", formată din 401 piese. Tot în două săli au fost expuse lucrările artiștilor sătmăreni Aurel Popp, Andrei Litteczky, Iuliu Toth, Sarkadi, Conțiu, Paul Borghida, sculpturi ale lui Kaizer și Muhy Alexandru.

<sup>13</sup> Daniela Bălu, Liuba Horvat, Oksana Svezhentseva, Ivan Vovkanych, *Muzee și patrimoniu transfrontalier*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2012, p. 9.

<sup>14</sup> Satu Mare", nr. 20, 10 martie 1926, p. 3; vezi pe larg Diana Kinces, *Istoria muzeului sătmărean în secolul al XX-lea*, în *Satu Mare. Studii și comunicări*, XXX/II, seria Istorie-Etnografie-Artă-Restaurare-conservare, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2014, pp. 91 -108.





Expoziția etnografică, la a cărei realizare a contribuit și Iosif Schneider, a avut un mare succes în epocă, bucurându-se de aprecieri largi, având implicit marele merit de a fi reușit să adune obiecte etnografice deosebit de importante, atrăgând atenția asupra valorilor culturale tradiționale românești<sup>15</sup>.

În misiunea de colectare a obiectelor și datelor, cei 6 membri organizatori ai expoziției au fost ajutați de localnici, oameni pasionați de istorie și cultură pe care i-au întâlnit în satele cutreierate, în special de preoți și învățători. Aici trebuie să remarcăm **contribuția preotului Ioan Andron din Racșa, tatăl lui Ioniță G. Andron**. Considerăm că aceasta a și fost prima întâlnire a lui Ioniță G. Andron (pe atunci doar un copil de 8 ani) cu Iosif Schneider, cel ce avea să-i devină mai târziu profesor la Liceul "Mihai Eminescu" din Satu Mare, dar și îndrumător în tainele fotografiei.<sup>16</sup> Se pare că Ioniță G. Andron a văzut pentru prima oară un aparat de fotografiat în anul 1925, chiar la profesorul Iosif Schneider, care făcea primele fotografii cu tematică etnografică din Țara Oașului.<sup>17</sup>



Foto I. Schneider - Mama lui I. G. Andron (centru) și elevii săi



Foto I. Schneider - preotul Ioan Andron

<sup>15</sup> Diana Kinces, *op.cit.*

<sup>16</sup> Remus Vârnăv, coord., *In memoriam Ioniță G. Andron (1917 - 1989)*, Ed. Muzeul Țării Oașului, Negrești - Oaș, 2012, p. 47; Ștefan Haiduc, în *Ioniță G. Andron: schiță biografică, articole, interviuri, evocări, fotografii*, ediție îngrijită de Ștefan Haiduc, Ed. Citadela, Satu Mare, 2017, p. 23.

<sup>17</sup> Remus Vârnăv, *op.cit.*, p. 47.

**Iosif Schneider a fost și profesorul celuilalt talentat artist - fotograf sătmărean, Iuliu Pop**, care a urmat tot cursurile Liceului "Mihai Eminescu" din Satu Mare, pe care l-a absolvit în promoția 1930 - 1931 (I.G. Andron absolvind în anul 1934). Prin urmare, încă un liant dintre Iuliu Pop și Ioniță G. Andron (legați și printr-o prietenie adevărată, dar și prin aceeași profesie, cea de avocat) a fost chiar profesorul Iosif Schneider, de la care amândoi au învățat arta fotografiei și care, în mod cert, le-a încurajat pasiunea comună.

**Muzeul Județean Satu Mare** deține o colecție de 120 fotografii și 61 de clișee pe sticlă realizate de Iosif Schneider, în campania din anul 1925, subiectele fotografiilor sale regăsindu-se în cele realizate mai târziu de Ioniță G. Andron și Iuliu Pop: peisaje, oameni, chipuri, căsuțe și biserici, tradiții, port popular, viață cotidiană, concentrând aceleași simboluri spirituale și identitare.

Putem afirma (ca urmare a experienței în cercetare de peste 25 de ani, dar și în calitate de îngrijitor de ediție a cărții *Spectacolul nunții în Țara Oașului*<sup>18</sup>, scrisă de celebrul etnograf Gheorghe Focșa, un alt mare iubitor al Oașului) că cele mai frumoase imagini - document realizate de Iosif Schneider sunt ale miresei din Țara Oașului, prin intermediul cărora a imortalizat unicitatea costumelor de sărbătoare, gătitul miresei, împletitul părului și originala cunună.<sup>19</sup> Impresionante sunt și costumele de sărbătoare ale tinerilor bărbați, constituind împreună o marcă inconfundabilă a identității locale. Câteva dintre aceste fotografii au fost publicate de Ion Mușlea, în celebra sa lucrare *Cercetări folklorice în Țara Oașului*<sup>20</sup>.

Valorile identitare ale nord - vestului românesc, implicit ale Țării Oașului, se regăsesc și în fotografiile realizate de **KURT HIELSCHER** (în albumul intitulat *România. Natură. Clădiri. Viață populară*<sup>21</sup>, publicat la Leipzig), autorul celebrelor albume de prezentare a Germaniei, Spaniei, Italiei sau Țărilor Nordice. Albumul realizat de Kurt Hielscher, unul dintre cele mai complexe și profesioniste albume fotografice ce promovează țara noastră în acele timpuri<sup>22</sup>, a fost prefațat de nu mai puțin celebrul poet Octavian Goga, care face o descriere metaforică a peisajelor României, prezentând aspecte ale istoriei poporului român, chiar din primele rânduri subliniind **importanța și justetea realizării Marii Uniri**: "Războiul mondial s-a deslănțuit ca o furtună cutropitoare asupra omenirii [...]. Ca în toate cataclismele însă și în recenta prăvălire un principiu al sănătății a căutat să-și facă drum, instalând pe ruine o nouă orânduire de viață. Ideia națională, care în cursul veacului al XIX-lea a determinat schimbările de hartă în Occident și-a împins și mai departe triumful ei creind frontiere de stat în sensul unor delimitări etnice. Un act de justiție destul de întârziat s-a îndeplinit astfel, normalizând

<sup>18</sup> Gh. Focșa, *Spectacolul nunții în Țara Oașului*, ediție, prefață și glosar Daniela Oltean (Bălu), Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2008.

<sup>19</sup> Daniela Bălu, *Simboluri tradiționale în nunta românească*, în *Satu Mare. Studii și comunicări*, XV - XVI, Ed. Muzeului Sătmărean, 1998 - 1999, Satu Mare, pp. 627 - 636.

<sup>20</sup> "Anuarul Arhivei de Folklor", Academia Română, "Cartea Românească", Cluj, 1932, pp. 239 - 241. Vezi și Mihaela Grigorean, *Un periplu al Frumuseții în Țara Oașului - Împletitul miresei*, Ed. Eco Transilvan, Cluj-Napoca, 2016.

<sup>21</sup> Kurt Hielscher, *România. Natură. Clădiri. Viață populară*, Leipzig/F. A. Brockhaus, 1933, pp. 229 - 243. Albumul a fost publicat și în limba germană, în anul 1938.

<sup>22</sup> Tot Kurt Hielscher este și autorul cărții *Siebenbürgen. Banat - Sathmar - Marmarosch - Landschaft - Bauten - Volksleben*, publicată în anul 1936 tot în Leipzig, carte în care se găsesc informații importante și despre șvabii sătmăreni.



oarecum raporturile de viață ale unui colț de umanitate. Că în această așezare proaspătă sunt dibuiri și întrebări cari nu și-au primit răspunsul încă (textul a fost scris în 1933 – n.n.), fenomenul e firesc și orice manual de istorie ne poate da lămuriri liniștitoare prin capitole similare din alte epoci și alte părți.

România cu frontierele ei actuale e rezultanta unui proces de evoluție istorică, prin care-și legitimează dreptul de existență și se încadrează într-unul din marile adevăruri elementare ale unui patrimoniu comun de gândire [...].

**România, țară nouă, cea mai veche după înrudirea ei cu pământul, e pentru întâia oară întronată în drepturile ei**<sup>23</sup>.



Foto I. Schneider

Guvernul României îi încredințase fotografului Kurt Hielscher, în anul 1931, misiunea de a realiza un album - foto în care să fie **promovate pentru prima oară imagini din România unită, din România Mare**. Deși pornise în misiunea sa cu mari îndoieli despre ceea ce putea să ofere România unui fotograf atât de renumit în epocă, aceste ezitări aveau să-i fie contrazise de tot ceea ce i-a oferit România și oamenii săi, Kurt Hielscher mărturisind în prefața albumului: [...] ”devenisem mai fanatic decât oricând. Așteptările mele au fost cu mult întrecute; aproape în fiecare zi aveam surprize noi. Ce priveliști! Formații sălbatice de munte în Carpați; văi fermecătoare printre plăcute și prietenoase coline ardelenesti; larga Dunăre cu strâmtoarea ei stâncoasă la Porțile de Fier și nemărginita zare a Deltei sale; lagunele și Coasta de Argint la Marea strălucitoare; stepele Dobrogei și șesurile fertile ale Munteniei.

Ce simț al formelor în clădiri! Colibe simple de lut și case țărănești cu porți de lemn bogat crestate; grădini și palate într-adevăr grecești; biserici ortodoxe cu fresce exterioare și cu altare în întregime poleite; cetățui mănăstirești cu ziduri puternice; gingașe bisericuțe de lemn cu acoperișuri foarte ascuțite și, în Transilvania, masive și numeroase biserici fortificate germane, unice pe lume.

**Și am văzut poporul, în unele ținuturi într-o împetrișată conviețuire, cu graiuri și obiceiuri felurite** (sublinierea noastră - s.n.); l-am văzut, l-am auzit, și am învățat să-l iubesc. Cu cât un

<sup>23</sup> Octavian Goga, *Prefață*, în Kurt Hielscher, *România. Natură. Clădiri. Viață populară*, pp.VII - XIII. Precizăm că am păstrat în text ortografia și lexicul autorului.

sat e mai singuratec cu atât mai nealterat e spiritul rasei și cu atât mai nobile trăsăturile; portul popular, încă păstrat, m-a fermecat bogăția sa, cu diversitatea lui și cu vioiciunea colorilor sale.

Cu câtă dragoste, cu cât simțământ artistic înăscut își împodobesc țaranii casele și mormintele lor; crucile din cimitire, de la fântâni sau de pe drumuri sunt semnele adâncii și naivei lor sensibilități.

În fiecare zi și în fiecare săptămână țara îmi era mai dragă! Firea deschisă și prietenoasă a locuitorilor din satele românești mi-a mers la inimă.

**Studiul istoriei neliniștite și pline de lupte a țării, m-a ajutat să înțeleg poporul care și-a vrut unirea după sângele și graiul său** (s.n.).

Întâlnirea cu Sașii, cu spiritul lor de solidaritate și cu tradiționalismul lor nealterat german, cu înalta lor cultură și profunda lor religiozitate, m-a umplut de o mândră bucurie și de certitudinea rolului lor ca factor de cultură pe pământul pe care se află...

Dar pe lângă mulțumirea pe care am simțit-o, lucrând, m-a cuprins și durerea că întreg poporul român este amenințat de un dușman crunt, căci de cultura acestei țări binecuvântate de soare se apropie norii grei ai Occidentului: praful civilizației care înăbușe orice viață plină de culoare. Unele sate au și fost învăluite; norul cenușiu acoperă tot mai mult uneltele strămoșești și coloarea veselă a costumelor, înecându-le în monocromia stinsă a modei de pretutindeni. **Așa își pierde treptat, un popor cu simț artistic, străvechia sa înfățișare** (s.n.).

De aceea am dat în aceste fotografii atâta importanță vieții populare în dauna peisagiului. **Mi se pare că aș putea salva astfel prin cartea mea, pentru timpurile viitoare, ceea ce încet și continuu este sortit pieirii**. Fie ca o soartă prielnică să păstreze încă mult timp poporul acestor munți, văi și câmpii, în frumusețea și spontaneitatea sa<sup>24</sup>.



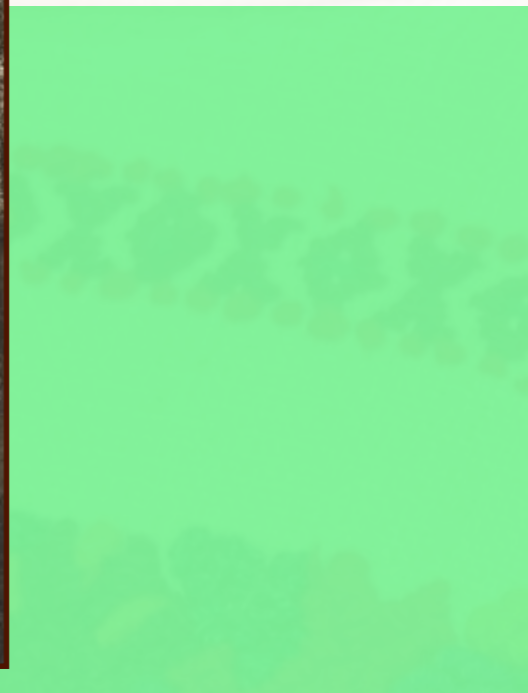
Nu doar prin fotografiile realizate de Kurt Hielscher, ci și prin conținutul acestor rânduri, înțelegem că a avut exact aceeași vreau și preocuparea ca și ceilalți 3 fotografi, Iosif Schneider, I.G. Andron și Iuliu Pop, dorința de a salva prin imagini originalitatea, spiritualitatea și identitatea românească, dar și diversitatea spațiului etnocultural românesc. Am putea spune că **cei 4 fotografi formează o echipă multietnică**, alcătuită dintr-un german născut în Silezia - Kurt Hielscher, un german născut în Ungaria - Iosif Schneider și doi români - Ioniță G. Andron și Iuliu Pop, legați prin glasul sângelui de ancestrala Țară a Oașului.

<sup>24</sup> Kurt Hielscher, *op.cit.*, p.XV – XVI. Am păstrat în text ortografia și lexicul autorului.





K. Hielscher



I. G. Andron



I. Schneider



Iuliu Pop



Luliu Pop și Ioniță G. Andron nu au fost de profesie fotografi, nu au studiat în domeniul artelor, amândoi fiind avocați, I.G. Andron având și studii de teologie. Dar talentul lor artistic înnăscut și cultivat de-a lungul anilor, a dat roade de o măiestrie artistică fascinantă.

**IULIU POP** era mai în vârstă decât I.G. Andron cu doar 2 ani, afirmându-se însă, în domeniul fotografiei, mai târziu decât Andron, așa cum recunoaște în corespondența pe care a purtat-o cu prietenul său. De fapt, pe tot parcursul vieții, Luliu Pop a fost mai puțin celebru decât I.G. Andron, deși a avut și el o activitate expozițională prodigioasă atât la nivel național cât și internațional, fotografiile realizate fiind și ele excepționale ca valoare, chiar și teritoriul atins fiind mai vast (Satu Mare, Maramureș, Chioar, Lăpuș, Zalău, Bistrița, Cluj, Bihor, Moldova).

Poate că celebritatea lui Ioniță G. Andron s-a datorat și spiritului său stăruitor și uneori critic, dar notorietatea și-a câștigat-o categoric după publicarea fotografiilor sale din ciclul "dacilor", în cartea istoricilor Constantin C. Giurescu și Dinu Giurescu, în timp ce Luliu Pop era foarte modest, tolerant și blând.

Născut pe meleagurile sătmărene, în 6 iulie 1915, la Negrești - Oaș, **Luliu Pop** a fost unul din cei cinci copii ai familiei preotului Andrei Pop<sup>25</sup>. Mama sa, învățătoarea Lulia Irina, născută Mureșan, era fiica directorului Școlii de stat din Negrești - Oaș. Tatăl său a fost în tinerețe capelan la Șișești, Maramureș, în **Biserica Sfintei Uniri a Tuturor Românilor**, slujind împreună cu cel ce a ctitorit-o, **părintele dr. Vasile Lucaciu, cea mai mare personalitate din istoria sătmărenilor, făuritor al Marii Uniri**. După ce Vasile Lucaciu a trecut munții în România, în toamna anului 1914 (tocmai pentru a putea clădi în libertate la împlinirea marelui său vis de unitate națională), tatăl lui Luliu Pop, preotul greco - catolic Andrei Pop, a rămas preot paroh la Șișești. În toamna anului 1918 a fost desemnat președinte al Consiliului comunal al Consiliului Național Român din Șișești<sup>26</sup> (Consiliile Naționale fiind „organisme politice” ale vremii, ce **au pregătit Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918**).

Luliu Pop (în familie i se spunea Duda, în societate "domnul Duda") începe să-și manifeste pasiunea pentru fotografie în anii de liceu, urmând, ca și Ioniță G. Andron, cursurile Liceului "Mihai Eminescu" din Satu Mare (1927 - 1931)<sup>27</sup>, avându-l ca profesor pe Iosif Schneider, de la cei doi primind primele lecții despre fotografie și fotografiat. A urmat apoi studiile superioare la Facultatea de Drept din Cluj, remarcându-se în carieră ca un jurist ce vreme de mai bine de patru decenii a militat pentru dreptatea celor mulți.

"Reprezentant al unei tinere generații de intelectuali, **moștenitori direcți ai generației Unirii de la 1 Decembrie 1918** (s.n.), personalitatea lui pasionată de arta fotografică a fost germinată dinspre resorturi

<sup>25</sup> Daniela Bălu, *Lumea credinței – spiritualitate românească. Dialog identitar, Catalog de expoziție*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2008, p. 9. Pentru date biografice vezi pe larg și Claudiu Porumbăcean, Viorel Câmpean, Kereskényi Sándor, *Oameni din Seini*, Ed. "Vasile Goldiș" Univerity Press, Arad, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2013.

<sup>26</sup> Claudiu Porumbăcean, Viorel Câmpean, *Artistul fotograf Luliu Andrei Pop la centenarul nașterii*, în *Centenar Luliu Andrei Pop*, coord. Claudiu Porumbăcean, Daniela Bălu, Ed. Muzeului Sătmărean, Ed. Argonaut, Satu Mare, 2015, p. 31.

<sup>27</sup> Daniela Bălu, Nicolae Bura, Viorel Ciubotă, Adela Dobrescu, Natalia Lazăr, Maria Lobonț Pușcaș, Ioan Viman, *Negrești - Oaș. Trecut și prezent*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj Napoca, 2012, p. 219.

complexe ce țin de fascinația culturală a peisajului și cadrului uman vernacular, de analiza critică și artistică în plan iconic pe care a încercat să o producă prin fotografii. Oameni - peisaj - locuri - lucruri în transcriere fotografică, recompun un inventar miraculos, turistic și artistic al României întregite și de două ori pitorești după 1 Decembrie 1918"<sup>28</sup>.

Pasiunea sa față de fotografie și-a găsit desăvârșirea cu precădere în reliefația spiritualității satului românesc, privit și înțeles de artist ca un epicentru al vieții, în toate modalitățile sale de exprimare<sup>29</sup>. Fotografiile artistului surprind viața socială și spirituală, fapte sau gesturi cotidiene, raportul dintre generații, țărani în diferite ipostaze, chipuri brăzdate de ani, bucurie sau tristețe, sărbători, port popular, și multe alte imagini transformate de-a lungul vremii în veritabile mărturii istorice și etno - antropologice.

Acest spectaculos univers al identității și sufletului românesc, Luliu Pop l-a purtat prin intermediul expozițiilor sale în nenumărate locuri din țară și lumea largă: București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Târgu Mureș, Sibiu, Brașov, Craiova, Ploiești, Baia Mare, Satu Mare, Sighetu Marmăției, Germania, Canada, China, Ceyton, Cehoslovacia, India, Austria, Olanda, Budapesta, New York, Sulmona (Italia), Washington, Detroit, Los Angeles, Minneapolis, Milwaukee (SUA), Vancouver (Canada), Ucraina, Kindberg (Austria), Grenoble (Franța), Níregyháza (Ungaria).

Profesionalismului său a fost recunoscut și de către Asociația Artiștilor Fotografi din România, precum și de Federația Internațională a Artiștilor Fotografi, fiind invitat la numeroase expoziții internaționale, saloane de artă fotografică, obținând premii prestigioase<sup>30</sup>. Luliu Pop considera fotografia "un mijloc eficient de educație a semenului și asta pentru că ea este un mijloc de comunicare între oameni"<sup>31</sup>, apreciind că un bun fotograf „calculează ca un inginer, gândește ca un filozof, dar privește lumea ca un poet”.

Este de netăgăduit faptul că Luliu Pop a fost (și rămâne prin creația sa de excepție) unul din cei mai mari fotografi care a imortalizat identitatea Țării Oașului și în mod deosebit pe cea a Maramureșului, căruia i-a dedicat și 21 de lucrări monografice însoțite de imagini document. "Un oșan venit la Baia Mare în urmă cu peste trei decenii, jurist de profesie, a avut curiozitatea de a-i surprinde istoria în imagini fotografice"<sup>32</sup>. Despre această moștenire și originalitatea celor două vetre identitare, Luliu Pop spunea: „Am fost convins că în aceste zone se mai păstrează valori autentice ale folclorului și artei populare, într-o perioadă în care transformările și drumul spre progres și civilizație își spun cuvântul, iar schimbările din viața socială modifică și imaginația artistică"<sup>33</sup>.

<sup>28</sup> Doru Radosav, *Prefață*, în *Centenar Luliu Andrei Pop*, coord. Claudiu Porumbăcean, Daniela Bălu, Ed. Muzeului Sătmărean, Ed. Argonaut, Satu Mare, 2015, p. 7.

<sup>29</sup> Daniela Bălu, *Lumea credinței - spiritualitate românească ...*, p. 9.

<sup>30</sup> Daniela Bălu, *op. cit.*

<sup>31</sup> Pamfil Bilțiu, *Luliu Pop sau fotografia ca artă și document*, în *Limba română. Destine* - nr. 5 - 6, anul XXV, 2015.

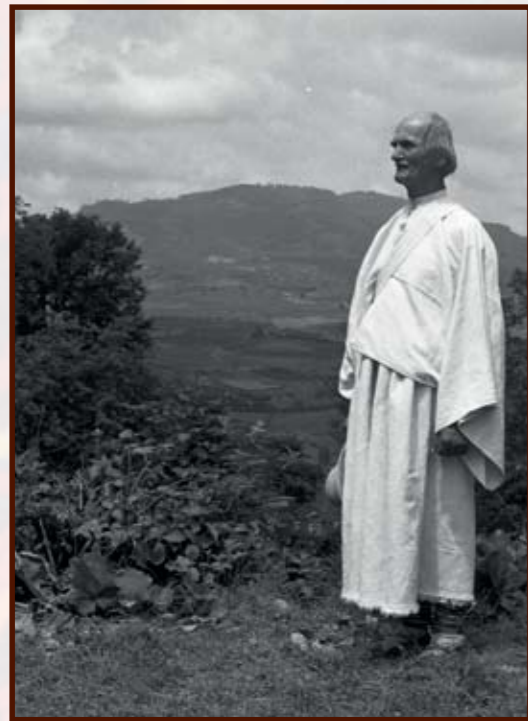
<sup>32</sup> *Ibidem.*

<sup>33</sup> *Ibidem.*

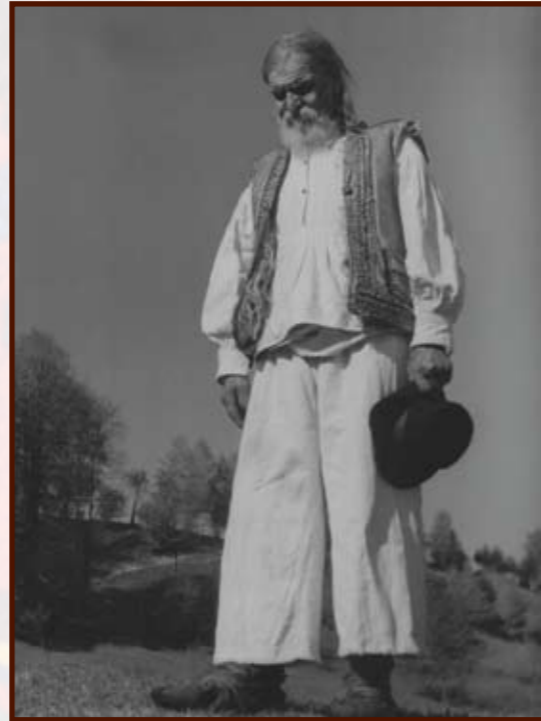


Tematica sa iconografică o întâlnim și în creația celui alt artist – fotograf de excepție, I.G. Andron, amândoi fiind personalități complexe, remarcabile, ale vieții culturale și sociale din județele Satu Mare și Maramureș. Ioniță G. Andron spunea despre Luliu Pop: ”Mă simt mai mult decât îndatorat, făcându-mi mare plăcere totodată, de a aminti de **prietenia născută în copilărie, întărită în tinerețe, cimentată la vârsta bărbăției, încălzită și păstrată până acum la vârsta tâmpelor cărunte**... El, Duda, mi-a deschis orizonturi noi spre trecutul îndepărtat și mai apropiat al Țării Oașului”<sup>34</sup>. Andron făcea referire la numeroasele discuții avute cu Luliu Pop despre istoria țării, la numeroasele lecturi pe care Luliu Pop i le-a recomandat și care i-au stârnit o adevărată pasiune față de strămoșii daci, în multe din fotografiile sale Andron surprinzând chipuri de bătrâni pe care le asocia cu veritabile documente ale continuității daco - romane în ținuturile nord – vestului românesc. Sunt celebre fotografiile lui I. G. Andron denumite de autor *Decebal*, *Deceneu*, *Sfetnicii lui Decebal*, *Burebista*, *Dacii se țin aninați de stânci*, *Sfidarea cuceritorilor* etc.

Luliu Pop a creat și el o paletă largă a portretelor de bătrâni ce purtau peste veacuri trăsăturile strămoșilor daci, în sufletul lui, de o sensibilitate și o frumusețe inefabilă, păstrând imaginea mirifică a locurilor și chipurilor dacilor liberi, pe care îi va immortaliza în colecțiile sale fotografice executate cu măiestrie artistică. Imaginile ”dacilor liberi” realizate de Luliu Pop și Ioniță G. Andron sunt, uneori, atât de asemănătoare încât numai un ochi foarte avizat le poate deosebi sau poate stabili cu certitudine care este autorul!



**I.G. Andron - Marele preot** - foto stânga - publicată în C.C. Giurescu, D. Giurescu, *Istoria românilor...*, ”continuitatea daco - romanilor în spațiul carpatic”.



**Luliu Pop - Stăpânul pământului** foto dreapta

<sup>34</sup> Daniela Bălu, Nicolae Bura, Viorel Ciubotă, *op. cit.*, p. 219.

Amândoi au lăsat posterității aceleași povești fotografice, transformate într-o comoară documentară – artistică. Demn de remarcat este caracterul nobil pe care l-au avut, ceea ce și explică prietenia de o viață, un caracter dovedit și prin faptul că nu au fost invidioși unul pe altul, unul pe succesul celui alt, nu erau ranchiunoși, nu s-au atacat, nu s-au acuzat de compilat sau plagiat (deși, spre exemplu, Luliu Pop făcea fotografii în Racșa, satul natal al lui Andron, numit de el ”odorul casei părintești”, locul care a fost principalul său teren de inspirație și creație).

**Luliu Pop și Ioniță G. Andron - ”patriarhii fotografiei artistice ai Țării Oașului”** - au avut ”un destin îngemănat și au trăit o prietenie exemplară. Amândoi au lăsat o operă monumentală despre acest ținut nordic, al Oașului și Maramureșului, mărturisind despre oameni și locuri, despre o lume dispărută [...]. Amândoi au iubit Țara Oașului cum puțini au făcut-o [...]. Amândoi au ales ca tematică universul rural tradițional ... relevând un crâmpel de țară autentică și profundă, unică și fascinantă. O lume peste care a trecut necruțător tăvălugul timpului care nu iartă, o lume care rămâne doar în rama unei fotografii, ca unică dovadă materială”<sup>35</sup>.



Dacă ar fi să centralizăm statistic care au fost datele comune ale lui Luliu Pop și Ioniță G. Andron, le-am putea structura cu lejeritate, astfel:

Locul nașterii: Țara Oașului.

Părinți: tata – preot; mama – învățătoare.

Studii: Liceul Mihai Eminescu ”Satu Mare”.

Mentor în arta fotografiei: Iosif Schneider.

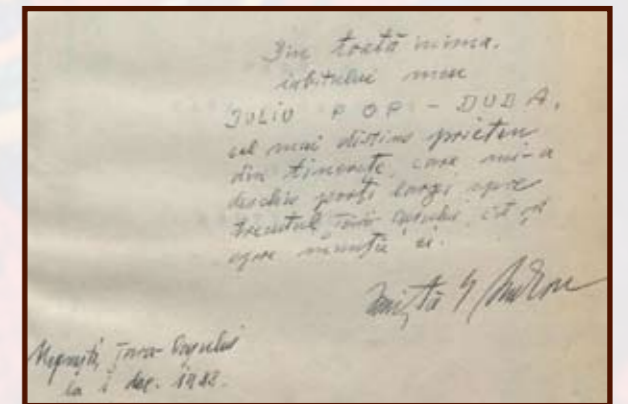
Profesie: avocat.

Pasiuni: fotografia, Oașul, Maramureșul, valorile neamului românesc.

Tematica fotografiilor: oameni, chipuri, nunta, port popular, obiceiuri, sâmbra oilor, peisaje, biserici, case tradiționale, monumente istorice, valori identitare.

Cei doi artiști au înveșnicit pe peliculă ”o frescă umană”, timpul a fost ”oprit” în fotografiile lor, din multitudinea cărora apreciem ca remarcabile cele ce surprind ”**demnitatea omului simplu**” (așa cum afirma Luliu Pop),

omul ce și-a păstrat solemnitatea, deși era istovit de trudă, de încercările vieții, de vicisitudinile istoriei. Bătrâni sau copii, femei



<sup>35</sup> Ștefan Haiduc, în *Ioniță G. Andron: schiță biografică, articole, interviuri, evocări, fotografii*, Ed. Citadela, Satu Mare, 2017, p.16.



sau bărbați, la muncă sau la sărbătoare, chipurile tuturor captează atenția prin imaginea ochilor, ferestrele deschise spre suflet, sufletul neamului românesc. Așadar, **oamenii au fost personajele principale ale celor doi fotografi, originile ancestrale, dar și existența lor cotidiană.**

**Muzeul Județean Satu Mare** deține în patrimoniul său peste 40.000 de fotografii, filme, clișee și diapozitive ce formează colecția Luliu Pop, "unică prin informația vizuală pe care o oferă, prin memoria unei realități multivalente surprinsă fotografic și dispărută în realitate"<sup>36</sup>. O mică parte din această bogată colecție a fost valorificată și promovată muzeistic prin organizarea expoziției de fotografii *Lumea credinței. Spiritualitate românească. Dialog identitar*, și publicarea catalogului cu același titlu, un proiect ce a fost câștigat și finanțat prin programul "Anul European al Dialogului Intercultural". Expoziția a fost itinerată în anul 2008 la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția<sup>37</sup> și la Institutul Cultural Român din Praga, unde s-a bucurat de un succes deosebit.

De asemenea, în anul 2015, a fost publicat volumul colectiv *Centenar Luliu Andrei Pop*<sup>38</sup>, organizându-se un colocviu ce a readus în atenția publică personalitatea și creația artistului, prin mărturiile celor prezenți: familie, prieteni, cercetători. Reușita manifestării a fost consemnată în mass - media locală și națională. În volumul omagial *Centenar Luliu Andrei Pop* este publicată și lucrarea unui alt mare iubitor al Oașului, profesorul și etnograful Ștefan Haiduc<sup>39</sup>, ce a avut șansa de a-i cunoaște personal pe Luliu Pop și pe I.G. Andron, despre creația lor monumentală conchizând: "Amândoi și-au asumat menirea de a depune mărturie în fața istoriei, cu responsabilitate și dăruire, scriind cu lumină cronică vremurilor în care le-a fost dat să trăiască"<sup>40</sup>.

Dintre cei doi artiști – fotografi, cel care a intrat și a rămas în cărțile de istorie ale României este **IONIȚĂ GEORGE ANDRON**, datorită fotografiilor publicate de reputații istorici Constantin C. Giurescu și Dinu Giurescu în *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi* (1971) – 4 fotografii<sup>41</sup>, și 6 fotografii în C. C. Giurescu, *Formarea poporului român* (1973)<sup>42</sup>. Considerăm că fotografia sa preferată a fost chiar *Sfetnicii lui Decebal* (probabil cea mai cunoscută și mediatizată), exprimându-ne opinia că *Sfetnicii lui Decebal e*

<sup>36</sup> Daniela Bălu, *Lumea credinței ...*, p. 9.

<sup>37</sup> Daniela Bălu, *Satu Mare, Luliu Pop și orașul dogilor (Cum a ajuns Satu Mare la "Casa Romena", palatul inaugurat de Nicolae Iorga la Veneția)*, în *Centenar Luliu Andrei Pop*, coord. Claudiu Porumbăcean, Daniela Bălu, Ed. Muzeului Sătmărean, Ed. Argonaut, Satu Mare, 2015, pp. 125-137.

<sup>38</sup> *Centenar Luliu Andrei Pop*, coord. Claudiu Porumbăcean, Daniela Bălu, Ed. Muzeului Sătmărean, Ed. Argonaut, Satu Mare, 2015.

<sup>39</sup> Ștefan Haiduc, *Evocare Luliu Pop, pornind de la o fotografie*, în *Centenar Luliu Andrei Pop*, pp.151-154.

<sup>40</sup> *Op.cit.*, p.154.

<sup>41</sup> Constantin C. Giurescu, Dinu Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Ed. Albatros, București, 1971, sunt publicate 4 fotografii intitulate, de cei doi istorici, "**continuitatea daco-romanilor în spațiul carpatic**", p. 160 - 161.

<sup>42</sup> Constantin C. Giurescu, *Formarea poporului român*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1973, în capitolul *Coloniștii romani. Dacia romană*, pp. 64 - 65 și capitolul *Continuitatea dacoromanilor în ținutul carpato – danubian*, pp. 128 - 129. Din păcate cele 6 fotografii au fost tipărite în condiții grafice ce lasă mult de dorit.

fotografia - document de care I.G. Andron era cel mai mândru, ținând cont de faptul că apare expusă aproape în toate expozițiile sale, vorbește despre ea frecvent în interviuri, cu evidentă mândrie, cuvinte din care transpar clar puternicele sale sentimente patriotice, iubirea de neam și credința fermă că oșenii sunt urmașii dacilor liberi. Încă de pe vremea când era elev de liceu, privind dacii de pe columna lui Traian, a avut revelația că aceștia sunt oșenii săi, oamenii din satul său, și că are datoria de a-i face cunoscuți, de a aduce în fața lumii "adevărul pe care l-am descoperit aici, în acest colț de Țară, adevăr aflat în oameni, adevăr venit din colbul istoriei și care va dăinui până când va dăinui istoria, **adevărul permanenței, continuității unității noastre**"<sup>43</sup>.

Faptul că era foarte mândru de fotografia *Sfetnicii lui Decebal*, realizată în iulie 1939, considerând-o creația sa supremă, este dovedit chiar prin cuvintele rostite de I.G. Andron în anul 1971, la vernisajul expoziției de la Sala Dalles din București, dedicată Țării Oașului: "Aveți aici în București copia fidelă a actului de naștere al poporului român: Columna Traiană. Eu, solul Țării Oașului am coborât din ținutul nordic ce cădea "extra muros", din ținutul Dacilor liberi, în fruntea unei solii peste veacuri, și v-am adus în cetatea lui Bucur



cea mai splendidă verigă de legătură între ceea ce am fost și suntem astăzi. Dacii mei au coborât de pe columnă și stau azi în capitala României... **Dacă în toată viața mea nu am putut da altceva mai de preț neamului meu, acesta este darul pe care îl așez pe altarul patriei**, urmând ca istoricii să-l valorifice la justa lor valoare. Încă în decursul aceluși an au apărut câteva fotografii (patru la număr) în *Istoria românilor* a Giureștilor. Când le-am văzut publicate în această carte pe care autorii mi-au trimis-o cu dedicație, am re trăit plener acele emoții pe care le-am avut în clipele imediat următoare declanșării aparatului cu ani în urmă, rostind mai mult pentru mine: **Aici, în Cartea Neamului vă este locul**"<sup>44</sup>.

<sup>43</sup> Ștefan Haiduc, *Prezentarea albumului în satul natal*, în Ioniță G. Andron. *Schiță biografică, articole, interviuri, evocări, fotografii*, p. 15.

<sup>44</sup> Remus Vârnav, *In memoriam Ioniță G. Andron (1917-1989)*, carte concepută și realizată de Remus Vârnav, Ed. Muzeul Țării Oașului, Negrești - Oaș, 2012, p.65.



Numeroase sunt legăturile pe care Andron le face între istoria neamului și chipurile fotografiate în diferite ipostaze<sup>45</sup>. Amintim aici, în contextul omagierii *Centenarului Marii Uniri*, o fotografie mai puțin cunoscută, numită de I.G. Andron "Toader, cu trâmbița" (consăteanul său din Racșa)<sup>46</sup>, care **a fost pe front în Primul Război Mondial**, luptând până în îndepărtatul Tirol, unde a căzut prizonier.



Foto I. G. Andron

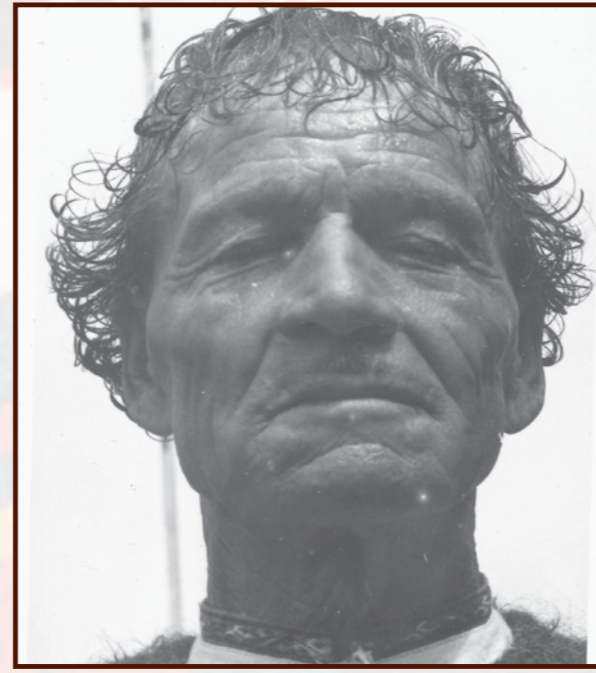


Foto Iuliu Pop

”În lagărul prizonierilor români din imperiul habsburgic a venit **marele patriot și luptător pentru unire, părintele Dr. Vasile Lucaciu** (s.n.) care le-a vorbit îndemnându-i să se înroleze în brigăzi de voluntari, așa cum se înrolau frații lor luați prizonieri pe frontul din Galiția de către ruși și **să lupte alături de armata română pentru dezrobirea Transilvaniei și unirea ei cu Patria Mamă** (s.n.)<sup>47</sup>.

<sup>45</sup> Vezi pe larg I.G. Andron, *Țara Oașului: universul fotografiilor mele – Cincizeci de ani de fotografie. Fotografii comentate*, manuscris aflat în colecția Muzeului Județean Satu Mare, nr. inv. 35.633, publicat cu ocazia "Centenarului I.G. Andron", în *Ioniță G. Andron, Fotografii comentate. Extrase din lucrarea în manuscris a autorului sub titlul "Țara Oașului: universul fotografiilor mele – Cincizeci de ani de fotografie"*, ediție îngrijită de Claudiu Porumbăcean, Ed. Muzeului Sătmărean, Ed. Argonaut, Satu Mare – Cluj Napoca, 2017.

<sup>46</sup> *Op.cit.*, p. 69.

<sup>47</sup> *Op.cit.*, p. 70.

Costumul tradițional al Țării Oașului, o marcă identitară inconfundabilă, îl pasionează în egală măsură pe I.G. Andron, fotografiile sale fiind publicate în cărți renumite precum: *Portul popular din Țara Oașului* (1955), *Portul popular din regiunea Maramureș - zonele Oaș, Maramureș, Lăpuș* (1966) autor Tancred Bănățeanu; *Arta populară în Republica Populară Română. Port, Țesături, Cusături*, T. Bănățeanu, Gheorghe Focșa, Emilia Ionescu (1955).

Ioniță G. Andron – "bardul Oașului", "cronicarul în imagini", "cronicarul care scrie cu lumină Cartea Țării Oașului", "cel mai mare fotograf român" - dovedește prin comoara fotografică creată că a înțeles pe deplin valoarea profundă, de vatră identitară a Țării Oașului, descriind metaforic simbolurile identității locale: "Meșteri mari ai lemnului odinioară, astăzi oșenii formează un unicat în păstrarea unor tradiții păstorești, de datini la nunți, iar cusăturile de pe costumele populare lucrate cu pricepere și migală de mâinile de aur ale oșencilor sunt adevărate simfonii ale culorilor"<sup>48</sup>.

Iubirea față de locul natal (a venit pe lume într-un sat oșenesc, Racșa, în anul 1917, a plecat în "cealaltă lume" tot din satul său oșenesc, în 1989)<sup>49</sup> și-a pus evident amprenta asupra întregii sale creații, prin care "a transformat fotografia în pagină de istorie"<sup>50</sup>, în mărturie foto – documentară a dimensiunii etnoculturale pe care o incumbă valorile spirituale și identitare.

Cea mai mare parte din fabuloasa sa zestre – cca. 100.000 de fotografii, clișee, diapozitive, documente de familie, corespondență,<sup>51</sup> manuscritele cărților dedicate Oașului și nord-vestului românesc – a fost achiziționată de **Muzeul Județean Satu Mare**, în anul 2015<sup>52</sup>. Dacă volumul muncii lui Ioniță G. Andron impresionează, nu mai puțin semnificativă a fost și munca sa de repertoriare și clasificarea minuțioasă a întregii colecții, o catalogare întocmită metodic, la nivel de specialist. Această preocupare acordată grupării tematice a fotografiilor o întâlnim și la Iuliu Pop (I.G. Andron realizând chiar cataloage tematice, numerotând și notând numele fiecărui clișeu, diapozitiv sau fotografie), amândoi structurându-și cu rigoare fototeca, pregătind-o și în acest mod pentru a fi transmisă posterității, înlesnind astfel, foarte mult, munca cercetătorilor. Incontestabil, colosala zestre lăsată de cei doi artiști - fotografi este o adevărată mină de aur, care mai poate fi exploatată de foarte mulți cercetători.

Din impresionanta arhivă a amintirilor, prin paginile catalogului *Centenarul în ipostaze identitare* (și a expoziției de fotografii), dorim să ne aducem contribuția la promovarea fotografiilor păstrate în colecțiile Muzeului Județean Satu Mare, realizate de Iosif Schneider, Iuliu Pop și I.G. Andron, dar și a celor mai puțin cunoscute publicate de Kurt Hielscher, în ergonomia expunerii propunându-ne realizarea unei priviri

<sup>48</sup> *Op.cit.*, p.107.

<sup>49</sup> Viorel Câmpean, *Oameni și locuri din Sătmărean*, Ed. Citadela, Satu Mare, 2018, pp. 238 - 239.

<sup>50</sup> George Arion, *Columna de celoid*, în *Ioniță G. Andron. Schiță biografică, articole, interviuri, evocări, fotografii*, p. 131.

<sup>51</sup> Vezi pe larg Remus Vârnav, *Arhiva scrisă a lui Ioniță G. Andron (1917 - 1989). Despre manuscrite, proiecte culturale și corespondență*, în Remus Vârnav coord., *op. cit.*, pp. 69 - 136.

<sup>52</sup> Claudiu Porumbăcean, *Prefață*, în *Ioniță G. Andron. Fotografii comentate.....*, pp. 12 - 13.



comparative, ce face mai lesne de înțeles, de perceput similitudinea lor tematica, sau cât de asemănătoare sunt fotografiile celor 4 artiști, inspirați de aceeași vatră identitară - Țara Oașului, o epopee a neamului românesc.

Acum, la **100 de ani de la Marea Unire**, când suntem trăitorii unui veac înveșmântat în veșmintele globalizării și ale culturii "de consum", în care valorile autentice se disipează într-un amalgam de reprezentări identitare, aflate într-o permanentă transformare și mobilitate<sup>53</sup>, se cuvine să ne amintim că păstrarea și reconstruirea identității etnice, mai ales a identității culturale și naționale, trebuie să-și găsească izvorul în valorile tradiționale și în originalitatea ce evidențiază unicitatea. Convingerea noastră este aceea că, atât Ioniță G. Andron cât și Iuliu Pop, au lăsat moștenire valori autentice ale identității românești, fotografiile lor cumulând însemnătatea documentelor artistice - etnografice - istorice - antropologice.



Un vechi proverb spune că **"o imagine valorează cât o mie de cuvinte"**, veridicitatea acestei afirmații fiind în deplină concordanță cu importanța moștenirii culturale lăsată de cei doi artiști - fotografi,

o imensă avuție ce străbate granița timpului și capătă puterea faptelor rămase în istoria neamului.

Într-o scrisoare trimisă de Ioniță G. Andron lui Iuliu Pop, însoțită de o fotografie realizată la Cluj în primul lor an de studenție, 1935, Andron scrie întrebându-l retoric: "...numai noi doi ne-am aplecat spre hârburile zlătarilor, dar ne-am respectat angajamentul și cu pasiune și perseverență am adunat câte ceva din lumea care a dispărut și nu mai revine niciodată.

**Acum se pune întrebarea, ce facem cu ele, cui le lăsăm?"**<sup>54</sup>

Un răspuns la această întrebare este catalogul *Centenarul în ipostaze identitare*, alături de expoziția foto - documentară, realizate cu prilejul sărbătoririi *Centenarului Marii Uniri*, ambele purtând într-un periplu european valorile spirituale, ipostazele identitare, multiculturalitatea ținutului sătmărean, într-un demers ce se dorește a fi o dovadă de respect și bună conviețuire într-o Românie pe care o visăm mai bună, mai bogată, mai împlinită...

*La mulți ani, țară frumoasă! La mulți ani, ROMÂNIA!*

<sup>53</sup> Daniela Bălu, *Patrimoniu imaterial transfrontalier - Tradiții și ritualuri*, vol. II, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2015, pp. 19 - 23.

<sup>54</sup> Remus Vârnab, *Iuliu Pop în corespondența cu Ioniță G. Andron*, în *Centenar Iuliu Andrei Pop*, 2015, p. 79.





# Összefoglaló

## Bevezetés

A XX. század eleje, mely egy lényeges korszak a nemzetek megerősödése és a nemzetállamok kialakulása szempontjából egy új fejezetet nyitott az európai történelemben.

Az első világháborús áldozatoknak köszönhetjük az új államok létrejöttét, köztük Románia megalakulását is, így az **1918. December 1-i Nagy Egyesülést is, ami a legfontosabb esemény a román nemzet történelmében**, egy évszázados vágy, aminek a beteljesüléséhez több generáció hozzájárult, és a nemzeti egység volt a gyümölcse egyes veszteségeknek vagy győzelmeknek, áldozathozataloknak a csatamezőkön, egy harc vége, egy több száz éves álom beteljesülése: Nagy Románia megalakulása, minden román egyesülése egy szabad és független országban.<sup>1</sup>

Abban a gyötrelmes évben mikor az európai népek az önrendelkezésért vívták harcukat - vagyis 1918-ban - szívszorogva gyűltek össze a románok Gyulafehérvár történelmi várában, a nemzeti és állami egyesülésért, a szabadságért és az igazságért. A szatmáriak, mint tudjuk, aktív résztvevői voltak úgy az első világháborúnak, mint az 1918. december 1-i, gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés előkészületeinek. Papok, tanítók, jegyzők, ügyvédek, közigazdászok, parasztok és munkások képviselték Szatmárt, vonaton, sőt szekéren utaztak az Egyesülés vára felé, mert a románok vágya az volt hogy egyesüljenek az anyaországgal. A felemelő hangulatot, az érzelmek túlsordulását, amit a románok átéltek azokban a napokban, meghatóan leírja a szatmári Leontin Ghergariu, aki jelen volt ott és akkor Gyulafehérváron. Az ő szavai révén, mi is jobban megértjük az öröm, a meghatódottság történelmi jelentőségét.

Íme: "Leírhatatlan ez az esemény. Az emberek sírtak örömben és meghatódottságukban. Összeölelkezve énekeltek hazafias dalokat és járták a román nép hagyományos körtáncát, a Hórát. A jelenlevők szívében dobogott az egész ország szíve. Az évszázados szenvedés és elnyomás után, a könnyeik voltak az utolsó rengések, és ebben a légkörben mintha lerótták volna tiszteletüket az elődök emléke előtt, akik e nap létrejöttéhez hozzájárultak. A több ezer jelenlevő ajkán csak egyetlen szó hangzott el: ROMÁNIA!"<sup>2</sup>

Traian Cavași ügyvéd, aki Szatmár járás küldöttségét vezette a Nagy Nemzetgyűlésre, felidézi az esemény nagyságát: "A várból lenézve, ahol a románok sokasága várta a Nagy Nemzetgyűlés döntését, egy román zászlóerdőt lehetett látni. Olyan megnyilvánulás volt ez, amire még a román nép történelmében soha nem volt példa".<sup>3</sup>

A kiemelkedő résztvevő személyiségek között, akik a nemzeti egység nemes eszméjének szánták az életüket, ott találjuk dr. Vasile Lucaciut is, a Szatmár megyei Apa szülöttét, a román nemzeti egység harcának egyik szimbólumát, ő volt az, aki összekapcsolta a szatmári románok történelmét a román nemzet történelmével.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Pascu, Ștefan, *A román egységes nemzeti állam megteremtése*, I – II. köt., Bukarest, Akadémiai Kiadó, 1983.

<sup>2</sup> Ciubotă, Viorel, *A szatmári románok harca az egyesülésért (1918-1919)*, Szatmárnémeti, Szatmár Megyei Múzeum, 2004, p. 147 - 148.

<sup>3</sup> Radosav, Doru, *Szatmár az egyesülés évében - 1918*, Kolozsvár, Argonaut, 2018, p. 107.

<sup>4</sup> Bălu, Daniela, *Vasile Lucaci - a Nagy Egyesülés felé vezető úton*, in *Vasile Lucaci atya in "Nemzeti hősök"*, szerk. Voicu Șichet, Bukarest, Akadémiai Kiadó, 2017, p. 295 - 300.

Az a szimbiózis, mely a tettei és az 1918 December 1-i Nagy Egyesülés megteremtése között létrejött, azonosítja Vasile Lucaci atyát a "nemzeti szabadságunk apostolával".

**Hitvallása, MINDEN ROMÁN EGYESÍTÉSE**, amiért egész életében makacsul és teljes méltósággal küzdött, megvalósult, és az általa alapított Sisești-i templom szentelésén a Lucaci atya által mondottak egy beteljesült próféciává alakultak: „amit ránk hagyott a történelem, amit átadtak szüleink, amit megénekeltek a költők, amire minden román lélek vágyott: minden román nagy, boldog és szent Egyesülése, én és velem együtt az én népem azt akarta, hogy ebben a templomban legyen mindez jelképezve. Egység a elmékben, egység az érzelmekben...!”<sup>5</sup>

Ma, az egységes román állam létrehozásának 100. éves évfordulóján, a kortárs generációnak tudnia kell, hogy a **Nagy Egyesülés Centenárium**a nem csupán a történelmi dokumentumok ismeretét/elismerését vagy azon személyiségek munkájának megismerését jelenti, akik hozzájárultak Nagy Románia létrejöttéhez (persze az is lényeges), hanem azt a **nemzeti lelki- állapotot** is meg kell ismerniük, amely hozzájárult a **román állam egységének megszilárdításához**, egy évszázados álom megvalósulásához, amely történelmileg 1918. December 1-én szentesült meg, ezt nemzetközi egyezményekben és belpolitikai dokumentumokban rögzítették, és ennek célja Nagy Románia területi-közigazgatási egységének fenntartása.

**A románok számára a Nagy Egyesülés megnyitotta a nemzeti identitás szabadságának az útját**, és ez a nap egy olyan történelmi folyamat kezdete, amely megerősítette a nemzeti egységet, a szellemi egységet, és kiemelte az identitás azon értékeit, amelyek csak a Nagy Egyesülés után fejezhetők ki magukat teljes mértékben és teljes szabadságukban, azonban a Nagy Egyesülés kora, ez az identitást megerősítő kor, a második világháború miatt sajnos túl rövid ideig tartott.

A nemzeti identitás a közös eredettudaton keresztül, a nyelv, a vallás (felekezet), a terület, a kultúra, a hagyományok, a szokások stb. révén nyilvánul meg és ezek az összetevők csak egymással összefüggésben fejezik ki a román nemzet egységét, a nemzeti identitás értékeit, és „amíg a románok románul beszélnek, amíg alázattal imádják az Urat, mindaddig, amíg emlékeznek az elődeikre és őseikre, mindaddig, amíg még vannak vágyaik, amíg énekelnek és járnak a Hora-t, addig semmi nincs elveszve a nemzeti sajátosságából.”<sup>6</sup>

Közismert tény, hogy a román nép számára, az egyház és az iskola volt a hajtóerő, amely segítette kialakítani

<sup>5</sup> Achim, Valeriu, Socolan, Aurel, *Dr. Vasile Lucaci harca a románok jogaiért és Erdély egyesülése Romániával*, Maramaros Megyei Kulturális és Művészeti Bizottság, Nagybányai Megyei Múzeum, 1968, p. 27.

<sup>6</sup> www.euroPunkt.ro, Interjú Ioan Aurel Pop akadémikussal, 2017. június 14.





és erősíteni a nemzettudatot, a nemzeti kulturális egységet az identitás értékei alapján: nyelv, hagyományok, szellemi élet, népviselet, folklór stb. és ez egy olyan nemzet kultúrája, mely „a szellemisége történelmi mozgalmának eredménye”.<sup>7</sup>

**A Nagy Egyesülés Centenárium a 100 éves együttélés évszázada is**, amelyben Romániát minden közösség építette, legyen szó románról vagy más etnikumról. Identitásuk és lelki értékeik a századik év közös történelmét képviselik, és a Centenárium lehetőséget ad számunkra, hogy elősegítsük ezt, hiszen a történelem nemcsak politikai-történelmi eseményekről szól, hanem egy társadalmi- kulturális örökség is. Minden népet, nemzetet, etnikumot a kultúra, a hagyomány határoz meg, **így a száz éves évforduló megfelelő alkalom arra, hogy megünnepeljük azokat a lelki, szellemi értékeket, amelyek összekötnek bennünket**, ellentétben a történelmi dokumentumokkal, amelyek néha elválasztanak minket egymástól.

Az identitás sokféleségének paradigmája fellelhető a katalógusban és a „*Centenary in Identity Hypotheses*” című fotókiállításban, mindkettő a szellemi egyetemesség komplexitását, valamint Románia északnyugati részének többnemzetiségű, multikulturális együttélését mutatja be, a téma tökéletesen illeszkedik a Centenárium hivatalos logójához: **„Együtt ünnepelünk”**.

A Nagy Egyesülés centenáriuma lehetőséget kínál számunkra, hogy **Románia történelmének legnagyobb eseményét**, a román kultúra, a civilizáció és a szellemiség pozitív aspektusait, az etnokulturális sokféleséget hozza be Európába, és kiemelje az identitás értékeit, amely nagy megtiszteltetést jelent számunkra. Európai szintű népszerűsítésük (a Szatmár Megyei Múzeum, a Bécsi Román Kulturális Intézet, a *Gyulai Román Főkonzulátus* és a Cernăuți-i Román Főkonzulátus együttműködésében) tökéletesen egyezik a Parlament és az Európai Tanács határozatával, amelynek értelmében 2018-at a Kulturális Örökség Európai Évének nyilvánították.

A „Centenárium önzonosság tudat” című projekt része a Bécsben megrendezésre kerülő, **„A románok egyetemes napja”** elnevezésű rendezvénysorozatnak, amely az osztrák főváros legnagyobb kulturális és idegenforgalmi övezetében, a Stephanplatzon kerül megrendezésre. Workshopok, power-point bemutatók, gyakorlati bemutatók a kozmopolita közönség számára információval szolgálnak az **IA - a hagyományos román ingról**, erről a nemzeti szimbólumról, fókuszba állítva az eredeti és jellegzetes avassági inget, amely a helyi identitás egyik összetéveszthetetlen jelképe.

#### A „Centenárium önzonosság tudat” című katalógus és fényképkiallítás tematikája

A Szatmár Megyei Múzeumnak nemzeti szinten egyedülálló, **két nagy fényképgyűjtemény van a birtokában, melyek a nemzeti örökség részét képezik**, a **Luliu Pop** és az **Ion G. Andron gyűjtemények**, összesen több mint 130.000 fényképet és negatívot tartalmaznak, melyeket a két nagy fotóművész (végzettségüket tekintve ügyvédek) készítettek a Nagy Egyesülés után. Ide tartoznak még, a két világháború közötti időkben, **Ioșif Schneider professzor** által készített képek is, aki a Nagy Egyesülés után a nagy szatmári művész, Aurel Popp mellett hozzájárult Szatmár első néprajzi kiállításának megszervezéséhez, és ezeket a képeket később híres kutatók és néprajztudósok is felhasználták munkáikban (Ion Mușlea, Vasile Scurtu, a Folklór Archívum Évkönyvben vagy a Nyelvi Atlaszban).

A katalógus és a kiállítás magában foglalja a **Kurt Hielscher** által készített fotókat is, aki az első világháború

után készített, Romániának dedikált albumairól vált ismertté, amelybe belefoglalta Románia északnyugati részének sajátosságait, beleértve az Avasság ősi kincseit is.

A katalógus és a kiállítás tematikája a román szellemi értékekre, a hagyományos alkotásmód bemutatására összpontosítanak, amely a Románia északnyugati vidékére jellemző etnikai identitást és az etno-kulturális sokszínűség bemutatását szolgálja. Mivel Szatmár megye többnemzetiségű, ez a fényképes utazás a multikulturális identitási szempontokra is rávilágít, amelyek a magyar, sváb és ukrán közösségek önzonosság tudatát tükrözik, így implicit módon a Romániára jellemző sajátos realitást - egy kis Európa, ahol Európa több mint 20 kisebbsége él együtt.



Foto I. G. Andron

<sup>7</sup> *Filozófia és nemzet*, szerk. Constantin Schifirneț, Bukarest, Albatros, 2003, p. 5.



## Négy fényképész - a román identitás és spiritualitás kincse

**A négy művész - Iosif Schneider, Kurt Hielscher, Iuliu Pop és Ioniță G. Andron** - fényképei a spirituális képvilág nagyságát közvetítik, egy ikonográfiai gyűjtemény, amely feltárja az állásfoglalásukat, reakcióikat, a tetteiket, a testbeszéd megnyilvánulásait, az egyének közötti párbeszédet vagy ezek szimbiózisát a természettel. Miután több ezer fotót kutattunk fel, azt mondhatjuk, I.G. Andron nyilatkozatát figyelembe véve, hogy a négy fotós elve az volt, hogy megragadja „az igazságot, a monumentalitást, és az esztétikát”.

A német származású **Iosif Schneider**, 1884. május 21-én született Budapesten. Kémia és természettudomány szakos tanár volt, 1924. februárjában átkerült a szatmári „Mihai Eminescu” liceumba. Augustin Ferentiu, a város a Nagy Egyesülés és az 1919. április 19-én történt felszabadítása utáni első román polgármestere őt jelöli ki, hogy segítse Aurel Popp szatmári művészt, az első nagy román néprajzi kiállítás megszervezésében. Iosif Schneider bejárta az avasi falvakat, Halmi, Nagybánya, Nagysomkút és Szinerváralja környékét, hogy összegyűjtse a szükséges tárgyakat és fényképeket készítsen, arra a kiállításra amelyet 1925. december 1-én nyitottak meg, **Erdély Romániával való egyesülése tiszteletére**.

A **Szatmár Megyei Múzeum** tulajdonában van egy Iosif Schneider által, 1925-ben készített 120 fényképből és 61 darab üvegnegatívából álló gyűjtemény.

Az északnyugati román identitási értékek, beleértve az Avasságot is, megtalálhatók a **KURT HIELSCHER** által készített fényképeken is (*Románia. Természet. Épületek. Népi élet*<sup>8</sup> című, Lipcsében megjelent albumban). Ő Németország, Spanyolország, Olaszország és a Skandináv országok című csodálatos albumok szerzője is. A Kurt Hielscher által szerkesztett album a korszak egyik legösszetettebb és legszínvonalasabb, országunkat népszerűsítő fotóalbuma<sup>9</sup>, melynek előszavát nem más, mint a híres költő, Octavian Goga írta, aki Románia tájainak metaforikus leírása által bemutatja a román nép történetét a kezdetektől fogva, **kiemelve a Nagy Egyesülés megvalósításának jelentőségét és igazságosságát**.

A Kurt Hielscher által készített fényképeken, valamint az általa, Romániáról csodálattal megfogalmazott oldalakon is megértjük, hogy pontosan ugyanazon szándékok vezérlik, mint a másik három fotóst, Iosif Schneidert, I.G. Andront és Iuliu Popot, a vágy, hogy képeikben megőrizték az eredetiséget, a szellemiséget és a román identitást, valamint a román etnokulturális tér sokszínűségét. **Elmondhatjuk, hogy a négy fényképész egy többnemzetiségű csapatot alkot, melyet egy sziléziai születésű német - Kurt Hielscher, egy magyarországi német - Iosif Schneider és két román - Ioniță G. Andron és Iuliu Pop alkot, akiket az ősi avasi vér hangja köt össze.**

**IULIU POP** 1915. július 6-án született Avasfelsőfaluban (Szatmár megye), a fényképezés iránti szenvedélye már középiskolás éveiben megmutatkozott, majd Ioniță G. Andronhoz hasonlóan ő is a szatmári „Mihai Eminescu” liceum tanulója (1927 - 1931), tanára pedig Iosif Schneider volt, és kettőjüktől veszi az első fényképezési leckéket. A művészi képei megragadják a társadalmi és spirituális élethelyzeteket, a mindennapi tevékenységeket vagy gesztusokat, a nemzedékek közötti kapcsolatot, a különböző élethelyzetekben lévő parasztokat, az évek ráncait az

<sup>8</sup> Hielscher, Kurt, *Románia. Természet. Épületek. Népi élet*, A. Brockhaus, Lipcse, 1933, p. 229.

<sup>9</sup> Hielscher, Kurt, *Erdély. Bánság - Szatmár - Máramaros - Tájak - Népi élet*, Lipcse, 1936, egy könyv, amelyben fontos információk találhatók a szatmári svábokról.

arcokon, az örömet vagy a szomorúságot, az ünnepeket, a népviseletet és sok más, az idő folyamán megragadott képet átalakítván valódi történelmi és etno-antropológiai vallomássá. Szakértelmét a Romániai Fotóművészek Szövetsége, valamint a Fotóművészek Nemzetközi Szövetsége is elismerésben részesítette, számos nemzetközi kiállításra, fotószalonba kapott meghívást, rangos kitüntetésekkel díjazták.<sup>10</sup>

Tagadhatatlan, hogy Iuliu Pop az egyik legnagyobb fotóművész (és kivételes alkotásai révén az is marad), aki halhatatlanná tette az Avasság identitását, ikonográfiai tematikája szintén megtalálható a másik, kiváló fotóművész, I.G. Andron alkotásaiban, mindketten Szatmár és Máramaros megyék kulturális és a társadalmi életének figyelemre méltó, összetett személyiségei voltak.

Iuliu Popot és Ioniță G. Andront az „avasi tájegység fotóművészete atyjainak” is nevezték.

A **Szatmár Megyei Múzeum** Iuliu Pop gyűjteménye több mint 40.000 fényképet, filmet, fényképnegatívot és diapozitívot őriz, „melyek egyedi képi információn keresztül megjelenített, lefényképezett, azonban a valóságban már nem létező világ emlékei”.

**IONIȚĂ GEORGE ANDRON** azon két fotóművész egyike, akik bekerültek a román történelemkönyvekbe, 4 fényképe a Constantin C. Giurescu és Dinu Giurescu történészek által közreadott *A románok történelme ősidőktől napjainkig* (1973) című publikációban, 6 fényképe pedig C.C. Giurescu: *A román nép kialakulása* (1973) című munkájában jelent meg. Úgy tartják, hogy kedvenc fényképe épp a *Decebal tanácsadó* (valószínűleg a legismertebb és leginkább nyilvánosságot kapott is).

Ioniță G. Andron - „az Avas dálnoka”, „képek krónikása”, „az a krónikás, aki a fényképezőgéppel írta meg az Avas történetének könyvét”, „a legnagyobb román fotográfus” - fotóművészeti alkotásain keresztül bizonyítja, hogy teljes mértékben megértette az Avasság identitásának értékeit. Egész alkotásmódján keresztül „a fényképezés történelmi síkra terelte” fotódokumentumokkal alátámasztva ezt.

Csodálatos hagyatékának legnagyobb részét, kb. 100.000 fényképet, fényképnegatívot, diapozitívot, családi dokumentumot, a levelezését, az Avasról és az észak-nyugati régióról szóló könyveinek kéziratait 2015-ben vásárolta meg a Szatmár Megyei Múzeum.

Egy régi közmondás szerint, **„Egy kép akár ezer szót is megér”**, ennek a kijelentésnek a valóságtartalma teljes mértékben összhangban van a két fotóművész, Iuliu Pop és az Ioniță G. Andron által ránhagyott kulturális örökséggel, egy hatalmas érték, amely az időhatárokat is átlépi és megerősíti a nemzeti történelmi tényeket.

A *Centenáriumi önazonosságtudatban* című katalógus a Nagy Egyesülés századik évfordulójának megünneplése alkalmából készült fotókiállítással együtt, egy hosszú európai utazás révén hozza nyilvánosságra a szellemi értékeket, az önazonosságtudatot, Szatmár térségének multikulturalizmusát, olyan megközelítésben, amely a kölcsönös tisztelet és együttélés bizonyítékaként szolgál, ahol egy jobb, egy gazdagabb, egy beteljesedettebb Romániáról álmodhatunk....

*Isten éltessen, gyönyörű ország!  
Isten éltessen, Románia!*

<sup>10</sup> Bălu, Daniela, *A hit világa - a román szellemiség, Kiállítási katalógus*, Szatmárnémeti, Szatmár Megyei Múzeum, 2008, p. 9.



## Zusammenfassung

### Präambel

Der Anfang des XX. Jahrhunderts öffnete eine neues Blatt europäischer Geschichte, eine durch ihre Wichtigkeit überwältigende, der Behauptung der Nationen und Gründung der Nationalstaaten. Die Opfer des Ersten Weltkrieges wurden zu den Wurzeln gelegt, aus denen die Körper der neuen Staaten ausgewachsen sind, unter denen auch Rumänien. **Die Große Vereinigung vom 1. Dezember 1918 bedeutete das wichtigste Ereignis in der Geschichte des Rumänischen Volkes**, sein hundertjähriges Bestreben, zu deren Verwirklichung viele Generationen Ihren Beitrag geleistet haben. Die nationale Einheit war die Frucht riesiger Verluste oder Siege auf den Schlachtfeldern, der unzähligen Opfer das Ende eines Kampfes für die Erfüllung eines mehrhundertjährigen Traumes: die Gründung Großrumäniens, die Vereinigung aller Rumänen in einem einzigen freien und unabhängigen Staat.

In dem Jahr des verzweifelten Kampfes der europäischen Völker für die Selbstbestimmung – das Jahr 1918 – in der historischen Burg von Alba versammelten sich die Rumänen mit dem heiligen Wunsch in ihren Herzen, die nationale und staatliche Vereinigung, die der Freiheit und Gerechtigkeit zu schaffen. Pfarrer, Lehrer, Notaren, Advokaten, Ökonomen, Bauern und Arbeiter vertraten Sathmar und den Wunsch der Rumänen für die Vereinigung mit dem Mutterland, taten sich mit dem Zug oder mit den Pferdewagen auf den Weg zur Burg der Vereinigung. Die erhebende Stimmung jener Tage, die erlebten kräftigen Gefühle der Rumänen, die endlich ihre nationale Gefühle zum Ausdruck bringen konnten wurden beeindruckend vom Sathmarer Leontin Gheorghiu geschildert, der damals in Alba Iulia war. Durch seine Worte können auch wir, die Zeitgenossen besser die Freude, die Emotion und die Größe des historischen Ereignisses begreifen. Hier die Worte unseres Sathmarers: „Man kann das Bild des Ereignisses nicht beschreiben. Die Leute weinten vor Aufregung und Freude. Sie umarmten sich alle. Sie sangen patriotische Lieder. Man tanzte die „Hora Mare“. Im Herz der Anwesenden vibrierte das Herz des ganzen Landes. Ihre Tränen waren die letzte Erschütterung für die Jahrhunderte lange Leiden und der Demütigung, und als wäre diese tiefe Vibration eine aus der Tiefe der Seelen gebrachten Ehrenbezeichnung des Andenkens an die Vorfahren gewesen, die diesen Tag vorbereitet haben. Auf den Lippen Tausender von Teilnehmern stand ein einziges Wort: ROMANIA!“

Der Rechtsanwalt Traian Cavasi, der die Delegation aus dem Kreis Sathmar bei der Großen Nationalversammlung von Alba Iulia geleitet hat, schilderte das großartige Ereignis, wie folgt „Wenn man von der Burg in die Richtung des Platzes schaute, wo die Masse der Rumänen auf den Beschluß der Großen Nationalversammlung wartete, sahman einen Wald von dreifarbigem Flaggen. **Es war eine Veranstaltung, wie es niemals in der Geschichte des rumänischen Volkes gab.**

In dem Blumenkelch der Persönlichkeiten, die Ihr Leben für die Verwirklichung des edlen Ideals der Schaffung nationaler Einheit gewidmet haben, finden wir auch den Prister dr. Vasile Lucaciu, geboren in der Ortschaft Apa aus dem Kreis Sathmar, der ein Symbol des Kampfes der Rumänen für die Einheit des Volkes ist, der sehr stark die Geschichte der Sathmarer mit der Geschichte der rumänischen Nation verbunden hat. Die Symbiose zwischen seiner Tätigkeit und die Schaffung der Großen Einheit vom 1. Dezember 1918, harmonisiert sich bis zur Identifizierung des Pffarers Vasile Lucaciu mit „dem Apostol unserer nationalen Freiheit.“ Das Credo seines Lebens, die Einheit aller

Rumänen wofür er sein ganzes Lebenlang entschlossen und mit Würde gekämpft hat, verwirklichte sich, und die vom Vater Lucaciu geäußerte Worte bei der Einweihung der Kirche aus Şişeşti, die er gestiftet hat, verwandelten sich in erfüllte Prophezeiung: „Was uns die Geschichte hinterlassen hat, was uns unsere Eltern ausrichten ließen, was die Dichter uns gesungen haben, was die ganze rumänische Seele sich wünscht: die großartige, glück bringende, **heilige Vereinigung aller Rumänen**, wollte auch ich und mit mir mein Volk, daß es in dieser Kirche versinnlicht sein soll, Einheit im Sinn, Einheit in Gefühl...!“

Jetzt, hundert Jahre nach der Schaffung des einheitlichen nationalen rumänischen Staates, muß die Zeitgenossische Generation wissen, das der **Zentnar der Großen Vereinigung** nicht nur die Anerkennung der historischen Dokumente oder der Persönlichkeiten heißt, die zur Verwirklichung Großrumäniens beigetragen haben (sicherlich von überwältigender Bedeutung), sondern einschließlich den Zustand des **nationalen Geistes bedeutet**, was wesentlich zur Stärkung der Basis **der staatlichen Einheit aller Rumänen beigetragen hat**, des Jahrhunderte alten Traumes, verankert durch das historische Ereignis vom 1. Dezember 1918, legitimiert durch internationale Abkommen und den internen politischen Urkunden der die die territoriell-administrative Vereinigung Großrumäniens unterstützen sollen.

Den Rumänen eröffnete die **Große Vereinigung den Weg der Freiheit, der Identitäts - und nationalen Behauptung**, denn dieser Tag bedeutete den Anfang eines historischen Prozesses, durch den, die nationale Einheit, die geistige Einheit gestärkt wurden, indem die Werte der Identität hervorgehoben wurden, sie konnte bloß nach der Großen Vereinigung in ihrer Gesamtheit und in ihrer vollständigen Freiheit, Ausdruck gewinnen, weil die Epoche der Großen Vereinigung gleichzeitig die Epoche der Identitätsbehauptung wurde, leider zeitlich zu kurz, aufgehoben durch den Zweiten Weltkrieg!

Die Nationale Identität wird durch das Bewußtsein einer gemeinsamen Herkunft, durch die Sprache, Religion (Konfession), Teritorium, Kultur, Traditionen, Bräuche, usw. Bestimmt, diese Bestandteile gewinnen nur gemeinsam ausgedrückt Kraft, in einer gegenseitigen Abhängigkeit, indem die Identitätswerte die Einheit des rumänischen Volkes behaupten, und solange die Rumänen rumänisch sprechen, bis sie sich ehrerbietig vor Gott verneigen, bis sie sich ihrer Ahnen gedenken, so lange sie noch Wünsche haben, die Hora tanzen und Volkslieder singen, nichts geht aus dem spezifisch Nationalen verloren“. Es ist allgemein bekannt, dass für das rumänische Volk die Kirche und die Schule die treibende Kraft dargestellt hat, die zur Herausbildung und Festigung des national Bewußtseins beitragen, die kulturelle Einheit de Volkes, sich auf seine Identitätswerte stützend: auf die Sprache, auf die Traditionen, auf das geistige Leben, Volkstracht, Folklor usw. Die Kultur einer Nation hatte „starken organischen Charakter, was die Folge der historischen Bewegung ihrer Spiritualität war.

**Der Zentnar der Großen Vereinigung bedeutet auch ein hundertjähriges Zusammenleben**, ein Jahrhundert, in dem zum Aufbau Rumäniens alle Volksgemeinschaften beigetragen haben, sowohl die rumänischen als auch andere Ethnien. Die Identitäts-und geistigen Werte dieser sind repräsentativ für die **100 Jahre der gemeinsamen Geschichte**, so bietet uns der Zentnar die Gelegenheit diese zu fördern, weil die Geschichte sich nicht bloß auf Ereignisse mit politisch-historischen und materiellen Charakter beschränkt, sondern sich auch auf das soziale und kulturelle Leben aus der betroffenen Epoche bezieht. Jedes Volk, jede Volksgruppe, Ethnie, definiert sich durch die Kultur, Traditionen, so daß der Zentnar eine oportune Gelegenheit bedeutet, um die uns verbindende geistige Werte zu feiern, zum Unterschied von den politischen Akten, die uns manchmal entzweien.

Diese Paradigme der Identitätsvielfalt befindet sich auf den Seiten des Katalogs und in der Fotoausstellung



*Der Zentnar in Identitätshypostasen*, beide schildern die Komplexität des geistigen Universums, wie auch das multiethnische, multikulturelle Zusammenleben, charakteristisch für den Nord-Westen Rumäniens, die Thematik paßt perfekt in das offizielle Logo des Zentenariums „**Wir feiern gemeinsam!**“.

*Der Zentnar der Großen Vereinigung* bietet uns die Opportunität, **um das großartigste Ereignis aus der Geschichte Rumäniens in die Aufmerksamkeit Europas zu bringen**, die positiven Aspekte der Kultur, der Zivilisation und der rumänischen Spiritualität, die ethno-kulturelle Vielfalt, die Identitätswerte zu fördern, die mit aller Sicherheit, zu unserer Ehre sind. Ihre Bekanntmachung auf europäischer Ebene (durch die Zusammenarbeit zwischen dem Sathmarer Kreismuseum mit dem rumänischen Kulturinstitut aus Wien, dem Generalkonsulat Rumäniens in Gyula und dem Generalkonsulat Rumäniens von Czernowitz verbindet sich perfekt mit dem Beschluß des europäischen Parlaments und des Europarates, laut dessen **das Jahr 2018 Das Europäische Jahr des Kulturellen Patrimoniums nominiert wurde**.

Das Projekt *Der Zentnar in Identitätshypostasen* wurde ins Programm der Veranstaltungen der *Ziua mondială a iei românești* einbeschlossen, die in Wien stattfinden wird, in einer Zone, die einen starken kulturell-touristischen Charakter hat, auf dem Stephanplatz. Workshops, Powerpoint, Präsentationen, praktische Demonstrationen bieten dem cosmopoliten Publikum Informationen über ein National- und Identitätssymbol, **IA - das Traditionelle rumänische Hemd**, konzentriert auf das spezifische, originelle Hemd des Oascher Landes, ein unwechselbares Zeichen der lokalen Identität.

## Thematik des Katalogs und der Fotoausstellung *Der Zentnar in Identitätshypostasen*

**Das Kreismuseum Sathmar befindet sich im Besitz zweier großen Fotoausstellungen mit patrimoniellem Wert, einmalige auf nationaler Ebene, die Sammlungen Iuliu Pops und Ioniță G Androns**, mit insgesamt 140.000 Fotos und Klischees, realisiert von diesen zwei Fotografen (Advokaten als Beruf), nach der Großen Vereinigung. Zu diesen kommen noch andere Dokument-Fotos des Professors **Iosif Schneider**, aus der Zwischenkriegszeit, er leistete neben dem großen Sathmarer Künstler Aurel Popp besondere Beitrag zur Veranstaltung der ersten ethnographischen Ausstellung aus Sathmar, nach der Großen Vereinigung, Fotos die von berühmten Forscher und Ethnographen angewandt worden waren (Ion Mustea, Vasile Scurtu im *Jahrbuch der Archive für Folklor* oder im *Linguistischen Atlas*).

Der Katalog und die Ausstellung enthalten auch einige Fotos, die von **Kurt Hielscher**, berühmt wegen seiner Alben, die für Rumänien gewidmet wurden, realisiert nach dem Ersten Weltkrieg, in denen er das Spezifische aus dem Nord-Westen Rumäniens gezeigt hat, einschließlich die archaische Mirage des Oascherlandes.

Die Thematik des Katalogs und der Ausstellung ruht auf der Präsentation der traditionellen Kreation, rumänischer geistigen Werte, beabsichtigt eine natürliche Förderung der ethnischen Identität und der ethno-kulturellen Vielfalt, charakteristisch für den Nord-Westen Rumäniens.

Weil Sathmar ein multiethnischer Kreis ist, widerspiegelt die Fotosammlung einschließlich **multikulturelle Identitätsaspekte, die den Identitätscharakter der ungarischen Gemeinschaften zeigen, widerspiegeln implizite eine spezifische Realität Rumäniens – ein kleines Europa**, in dem Ethnien aus ganz Europa zusammenleben, über 20 Minderheiten.

## Vier Fotografen – eine Ausmaß Schatz der rumänischer Spiritualität

Die Fotos der vier Künstler – Iosif Schneider, Kurt Hielscher, Iuliu Pop und Ioniță G. Andron - übermitteln die Ausmaß des geistigen Universums, imagistisch vermittelt, ein ikonografische Kumulation, Verhaltensweisen, Hypostasen, Reaktionen, Taten enthüllend, wie auch die ausdrucksstärke der Phisionomie und Sprache des Körpers, den interhumanen Dialog der Personen oder die Symbiose dieser mit der natur.

Nach der Forschung tausender von Fotos, kann man behaupten, selbst die Aussage I.G. Andron übernehmend, dass das Ideal der 4 Fotografen die Überraschung „der Wahrheit, der Monumentalität und des Ästhetischen“ war.

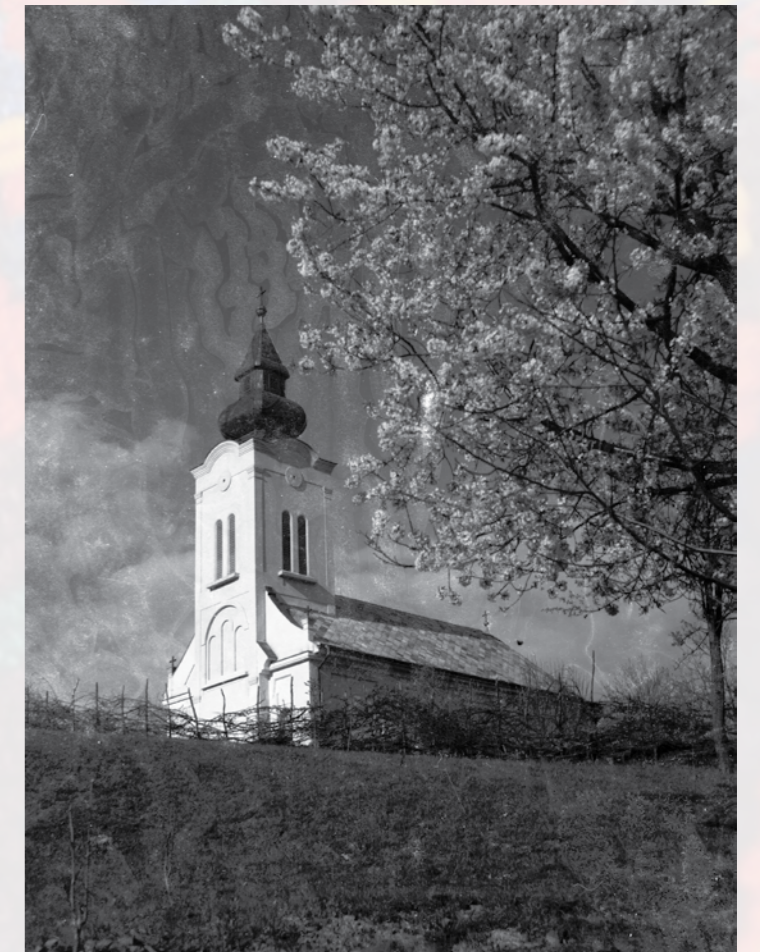
**Iosif Schneider** ist am 21. Mai 1884 in Budapest geboren, war ein deutscher Volkszugehörigkeit, Lehrer für Chemie und Naturwissenschaften, 1924 kam ins M. Eminescu Lyzeum in Sathmar. Augustin Ferentiu – der erste rumänische Bürgermeister der Stadt Sathmar nach der Großen Vereinigung und nach der Befreiung von 19. April 1919- beauftragt ihn mit der Unterstützung des Sathmarer Künstlers Aurel Pop bei der Organisation der ersten großen ethnografischen Ausstellung.

Iosif Schneider bereiste die Dörfer des Oascherlandes, die aus der Umgebung von Halmeu, Neustadt, Șomcuta Mare und Waroli um Gegenstände zu sammeln, realisierte Fotos die für die Organisation der Ausstellung nötig waren, deren Eröffnung am 1. Dezember 1925 erfolgte, als die **Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien gefeiert wurde**.

**Das Kreismuseum Sathmar** verfügt über eine Sammlung von 120 Fotos und 61 Klischees auf Glas, realisiert von Iosif Schneider in der Kampagne des Jahres 1925.

Die Identitätswerte des Nord-Westen Rumäniens, so auch des Oaserlandes, befinden sich auch in den Fotos **Kurt Hielschers** aufzufinden (In die Sammlung mit dem Titel „Rumänien. Natur. Gebäuden. Volksleben“, in Leipzig veröffentlicht), Autor der renomierten Alben die Deutschland, Spanien, Italien oder die Ländern Nordens vorstellen.

Das Album Kurt Hielscher, eines des komplexesten und professionellsten Fotoalben, die unser Land aus diesen Zeiten beförderten, hatten als Vorwort des nicht weniger berühmten Dichters Octavian Goga, der eine metaphorische Beschreibung des Landschaften Rumäniens realisiert, mit der Vorstellung einiger Aspekte der geschichte des rumänischen Volkes, unterschreibt schon in den ersten





Zeilen **die Bedeutung und Richtigkeit der Schaffung dieser Großen Vereinigung.**

Durch die von Kurt Hielscher realisierten Fotos, aber auch durch die Seiten, die er mit Bewunderung erfüllt über Rumänien geschrieben hat, verstehen wir, das er genau dieselben Beschäftigungen hatte, als die anderen 3 Fotografen Iosif Schneider, I.G. Andron und Iuliu Pop, den Wunsch durch die Bilder die Originalität, Spiritualität und rumänische Identität zu retten, aber auch die Vielfalt des rumänischen ethnokulturellen Raumes. **Man könnte sagen daß die 4 Fotografen eine multiethnische Mannschaft bilden, mit einem in Silesien geborenen Mann– Kurt Hielscher, einem Deutschen der in Ungarn geboren ist- Iosif Schneider und 2 Rumänen – Ioniță G Andron und Iuliu Popp, verbunden durch die Stimme des Blutes mit dem Oascherland der Verfahren.**

**IULIU POP** ist am 6. Juli 1915 in Negrești- Oaş (Kreis Sathmar) geboren, wo er schon in den Lyzealklassen besondere Leidenschaft für das Foto gespürt hat, besuchte ebenso wie I.G. Andron das Lyzeum Mihai Eminescu in Sathmar (1927-1931) wo er, Iosif Schneider als Lehrer hatte, erhielt von beiden die erste Lektionen über die Fotos.

Die Fotos des Künstlers überraschen das soziale und geistige Leben, alltägliche Taten und Gesten, die Beziehungen zwischen den Generationen, Bauern in verschiedenen Hypostasen, durch die Jahre gefalteten Gesichtern, Freude und Trauer, Feste, Volkstracht, und viele Bilder, die im Laufe der Zeit zu richtigen historischen und ethno-antropologischen Bekenntnisse geworden sind.

Seine professionellen Werte wurden auch von dem Verein der Fotokünstler aus Rumänien und von der Internationalen Föderation der Fotokünstler anerkannt wurde, zu zahlreichen internationalen Ausstellungen, in die fotokünstlerischen Salons eingeladen, wo er wertvolle Premien erhalten hat.

Man kann nicht die Tatsache leugnen daß Iuliu Pop war und bleibt durch sein wertvolles Schaffen, eines der größten Fotografen, der die Identität des Oaserlandes verewigt hat, seine ikonografische Thematik ist im Werk des anderen Fotokünstler, J.G. Andron aufzufinden, beide waren komplexe, bemerkenswerte Persönlichkeiten des kulturellen und sozialen Lebens aus den Kreisen Sathmar und Maramoresch.

**Iuliu Pop und Ioniță G. Andron wurden „Patriarchen der künstlerischen Fotografie des Oascherlandes“.**

Das Kreismuseum Sathmar ist im Besitz von über 40.000 Fotos, Filme, Klisee, und Diapositive die, die Sammlung Iuliu Pop bilden „sind einmalig durch die visuelle Information, die sie anbieten, durch die Memorie einer multivalenten Realität fotografisch überrascht und in die Realität verschwunden“.

Von den zwei Fotokünstlern, **ist I.G. Andron der, der in die Geschichtsbücher Rumäniens eingetreten und geblieben ist für seine Fotos**, die von den namhaften Historikern Constantin C. Giurascu und Dinu Giurascu in der „Geschichte der Rumänen aus den ältesten Zeiten bis heute“ (1971)- 4 Fotos, und 6 Fotos in von C. C. Giurescu veröffentlichten Buch „Formarea poporului roman“ (1973).

Unseres Erachtens war sein Lieblingsfotos „Die Berater Decebals“ (vielleicht am besten gekannt und verbreitet).

I.G. Andron – „der Bard Oaserlands“, „der Chronist in Bilder“ „der Chronist der mit Licht das Buch des Oascherlandes schreibt“, „der Größte rumänische Fotograf“ – beweist durch den fotografischen Schatz, den er geschafft hat, daß er vollständig den tiefen Wert dieses Schatzes, als identitären Herd des Oascherlandes verstanden hat.

Durch sein ganzes Schaffen „verwandelte er das Foto in historische Seite“, in fotodokumentarisches Bekenntnis.

Der größte Teil aus der fabelhaften Mitgift- cca. 100.000 Fotos, Klisees, Diapositive, Familiendokumente, Briefverker, Handschriften der über das Oascherland und den rumänischen Nordwesten geschriebenen Bücher - kamen in den Besitz des Kreismuseums Sathmar im Jahr 2015 gekauft.

Ein altes Sprichwort sagt daß „Ein Bild ist 1000 Worte wert“, die in dieser Behauptung befindene Wahrheit ist in vollständigen Einklang mit der Bedeutung des kulturellen Erbes, die von diesen zwei Fotokünstler-Iuliu Pop und I.G. Andron hinterlassen wurden, ein riesiges Vermögen, was die Grenze der Zeit überschreitet und erhält die Kraft der Taten, die in der Geschichte des eigenen Volkes geblieben sind.

Der Katalog „Der Zentenar in Identitätshypostasen“, neben der Fotodokumentarischen Ausstellung die anlässlich der Feier des Zentenars der Großen Vereinigung realisiert wurde, trägt in den europäischen Raum die geistige Werte, die identitären Hypostasen, die Multikulturalität des Sathmarlandes, will ein Beweis des Respekts und des friedlichen Zusammenlebens sein in Rumänien, das Land das in unseren Vorstellungen und Träumen, durch wahre Menschlichkeit, mehr Reichtum durch Erfüllungen aller Art auf eine bessere Zukunft warten kann.

*Hoch sollst du Leben, schönes Land Rumänien!*



Foto Iuliu Pop



## Abstract Preamble

The beginning of the twentieth century opened a new page in European history, a time of overwhelming importance, that of national affirmation and formation of the national states. The First World War sacrifices were placed at the roots of the bodies of the new states, including Romania, **the Great Union of 1 December 1918 being the most important event in the history of the Romanian nation**, the longing for centuries to which many generations have contributed, the national unity being the result of huge losses or victories on battlefields, immolation and sacrifices, the end of a struggle for the fulfilment of a multiseular dream: the creation of Great Romania, the unification of all Romanians in one state, free and independent<sup>1</sup>.

In that year of struggle of the European peoples for self-determination – the year of 1918 - the Romanians with a holy longing in heart for a national and state union, freedom and justice, gathered in the historic city of Alba. The Romanians from Satu Mare, as it is known, were also active participants both in the First World War and in the events that prepared the Great National Assembly in Alba Iulia on 1 December 1918. Priests, teachers, notaries, lawyers, economists, peasants and workers represented Satu Mare county and the Romanians' desire for union with the Mother Country, going to the Union fortress by train, or even in carts. The uplifting atmosphere of those days, the strong feelings experienced by the Romanians who finally were able to freely express their national feelings, are rendered monumenatally by Leontin Ghergariu from Satu Mare, also present in Alba Iulia. Through his words, we, contemporaries, can better understand the joy, emotion and greatness of the historical act. Here is what our participant from Satu Mare said: "The picture of the event cannot be described. People were weeping of excitement and joy. They were hugging each other. Patriotic songs were played. We danced "The Great Round Dance". In the heart of those present vibrate the heart of the whole country. Their tears were the last shaking for the ages of suffering and embarrassment, and the atmosphere of deep vibration was like a tribute to the memory of the forefathers who had done so much to accomplish this day. There was only one word on the lips of thousands of participants: ROMANIA!"<sup>2</sup>

The lawyer Traian Cavași, who led the Satu Mare delegation at the National Assembly in Alba Iulia, evoked the grandeur of the event: "Looking from the citadel to the plateau where the crowd of Romanians await the decision of the Great National Assembly, a Romanian tricolour forest flag was seen. It was a manifestation, as it has never been before in the history of the Romanian people".<sup>3</sup>

From the corollary of the personalities who dedicated their life to the noble ideal of national unity is

<sup>1</sup> Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, vol I – II, Ed. Academiei, București, 1983.

<sup>2</sup> Viorel Ciubotă, *Lupta românilor sătmăreni pentru unire (1918 - 1919)*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2004, p.147 - 148.

<sup>3</sup> Doru Radosav, *Sătmăreanul în anul Marii Uniri - 1918*, Ed. Argonaut, Cluj – Napoca, 2018, p.107.

the priest dr. Vasile Lucaciu, born in Apa, Satu Mare County, a symbol of the Romanians' struggle for the unity of the nation, the one who has so much connected the history of Romanian citizens by the history of the Romanian nation.<sup>4</sup> The symbiosis between his actions and the making of the Great Union from 1 December 1918, is harmonized until the identification of Father Vasile Lucaciu with the "Apostle of our national freedom". The creed of his life, the UNION OF ALL ROMANIANS, for which he fought the whole life with tenacity and dignity, was to be realized, and the words spoken by Father Lucaciu at the sanctification of the church from Șișești, which he founded, turned into a fulfilled prophecy: "what left us the history, what our parents gave us, what the poets have sung to us, what the whole Romanian soul wants: the great, the happy, **the holy union of all the Romanians**, I want and with me my people, to be symbolized in this Church. Unity in thoughts, union in feelings ...!"<sup>5</sup>

Now, at the 100th anniversary of the establishment of the Romanian unitary national state, the contemporary generation must know that the **Centenary of the Great Union** is not only a (re)knowledge of the historical documents or personalities who have contributed to the creation of Great Romania (of course, of an overwhelming importance), but also means **the national mentality** that has made a major contribution to the consolidation of **the state unity of all Romanians**, the dream of centuries enshrined through the historical act of 1 December 1918, institutionalized by the international treaties and internal political acts meant to support the territorial - administrative unification of Great Romania.

For the Romanians, **the Great Union opened the freedom path for identity and national affirmation**, this day being the beginning of a historical process that strengthened national unity, spiritual unity, highlighting the identity values which, only after the Great Union, could express in fullness and complete freedom, the era of the Great Union being also the era of identity affirmation, unfortunately, too short temporal, ceased by the Second World War! The national identity is manifested through the consciousness of a common origin, through language, religion (confession), territory, culture, traditions, customs etc., these components acquiring force only expressed together, in interdependence, the identity values supporting the unity of the Romanian nation and "as long as Romanians speak Romanian, as long as they worship the Lord, as long as they remember their grandparents and ancestors, as long as they still have longings, dance and sing, nothing is lost in the national specificity."<sup>6</sup> It is common knowledge that for the Romanian people, the church and the school have been the driving force that helped to form and strengthen the national consciousness, the cultural unity of the nation based on its identity values: language, traditions, spiritual life, traditional costume, folklore etc., the culture of a nation having a "strong organic character resulted from

<sup>4</sup> Daniela Bălu, *Vasile Lucaciu – pe drumul spre Marea Unire*, în *Părintele Vasile Lucaciu în revista sătmăreană "Eroii Neamului"*, coord. Voicu Șișchet, Ed. Academiei Române, București, 2017, pp. 295 - 300.

<sup>5</sup> Valeriu Achim, Aurel Socolan, *Dr. Vasile Lucaciu luptător pentru drepturile românilor și unirea Transilvaniei cu România*, Comitetul pentru cultură și artă al județului Maramureș, Muzeul Județean Baia Mare, Baia Mare, 1968, p. 27.

<sup>6</sup> www.euroPunkt.ro, Interviu cu academicianul Ioan Aurel Pop, 14 iunie 2017.



the historical movement of its spirituality.”<sup>7</sup>

**The Centenary of the Great Union also represents 100 years of cohabitation**, a century in which Romania was built by all communities, be it Romanian or other. Their identity and spiritual values are representative for the **100 years of common history**, and the *Centenary* gives us the opportunity to promote them, because the history is not only about events of a purely politico-historical nature, but also about the socio - cultural heritage. Every nation, ethnicity is defined by culture, traditions so that **the Centenary is the right occasion to celebrate the spiritual values that unite us**, unlike the political acts that sometimes divide.

This paradigm of the identity diversity is found in the pages of the catalogue and in the photo exhibition “Centenary in Identity Hypostases”, both presenting the complexity of the spiritual universe, as



<sup>7</sup> *Filosofie și națiune*, ediție îngrijită de Constantin Schifirneț, Ed. Albatros, București, 2003, p. 5.

well as multiethnic, multicultural coexistence characteristic for the northwest of Romania, the theme fitting perfectly in the official logo of the Centenary: “**We celebrate together.**”

*The Centenary of the Great Union* gives us the opportunity **to bring to Europe the greatest event in Romania’s history**, the positive aspects of Romanian culture, civilization and spirituality, the ethno-cultural diversity, and to promote our identity values that certainly make us honour. Their popularization at European level (through the collaboration of the Satu Mare County Museum with the Romanian Cultural Institute in Vienna, the General Consulate of Romania in Gyula and the General Consulate of Romania in Cernăuți) perfectly fills the decision of the Parliament and the European Council, whereby the year 2018 has been designated the **European Year of Cultural Heritage**.

The project “Centenary in Identity Hypostases” was also included in the program of events dedicated to “**The Universal Day of the Romanian Blouse IA**”, which will take place in Vienna, in a zone of maximum cultural and tourist impact, Stephanplatz. Workshops, power-point presentations, practical demonstrations will provide the cosmopolitan public with information about an identity and national symbol, IA - the traditional Romanian blouse, focusing on the original blouse from Oaş Country, an unmistakable code of local identity.

### *The theme of the catalogue and of the photo exhibition “Centenary in Identity Hypostases”*

Satu Mare County Museum has **two large collections of photographs of national heritage value, the collections of Iuliu Pop and Ioniță G. Andron**, a total of over 130,000 photos and clichés made by the two great photographic artists (lawyers as profession) after the Great Union. To these one are added photos - document made by **prof. Iosif Schneider**, also shot during the interwar period, the one who contributed alongside the great artist from Satu Mare, Aurel Popp to the organization of the first ethnographic exhibition from Satu Mare after the Great Union, images that were used by famous scientists and ethnographers (Ion Mușlea, Vasile Scurtu, in the *Folklore Archives* or in the *Linguistic Atlas*).

The catalogue and the exhibition include some photographs made by Kurt Hielscher, famous through his albums dedicated to Romania, made after the First World War, in which he surprised the specifics of the northwest of Romania, including the archaic mirage of Oaş Country.

The themes of the catalogue and of the exhibition focus on the presentation of the traditional creation, of the Romanian spiritual values, proposing a unvarnished promotion of the ethnic identity and of the ethno-cultural diversity characteristic for the northwest of Romania. Because Satu Mare County is a multiethnic area, the photographic periphrasis reflects also multicultural identity aspects that represent the identity of the Hungarian, Swabian and Ukrainian communities, implicitly mirroring a specific reality for Romania - a small Europe, where live peoples from the whole Europe, over 20 minorities.



## Four photographers - a thesaurus of Romanian identity and spirituality

The photos of the four artists - Iosif Schneider, Kurt Hielscher, Iuliu Pop and Ioniță G. Andron - transmit the magnitude of the imagistically spiritualized media universe, an iconographic cumulation that reveals attitudes, hypostases, reactions, deeds, the expression of physiognomy and body language, the inter-human dialogue of the characters or their symbiosis with nature. After researching thousands of photos, we can conclude by taking over the statement of I.G. Andron, that the ideal of the four photographers was to surprise “truth, monumentality, aesthetics.”

**IOSIF SCHNEIDER** was born on 21 May 1884 in Budapest, being a German national. He was a professor of chemistry and natural sciences, and in February 1924 he was transferred to *Mihai Eminescu High School* in Satu Mare. Augustin Ferentiu, the first Romanian mayor of the city after the Great Union and after its liberation on April 19, 1919, designates him to help the artist from Satu Mare, Aurel Popp to organize the first major Romanian ethnographic exhibition. Iosif Schneider travelled the villages from Oaş Country, from the area of Halmeu, Baia Mare, Şomcuta Mare and Seini, to collect objects and make photos necessary for the organization of the exhibition, opened on 1 December 1925, when the Union of Transylvania with Romania was celebrated.

Satu Mare County Museum has a collection of 120 photographs and 61 clichés on glass made by Iosif Schneider in the campaign from 1925.

The identity values of the northwest of Romania, implicitly of the Oaş Country, can be found in the photographs made by **KURT HIELSCHER** (in the album named *Romania. Nature. Buildings. Popular life*<sup>8</sup>, published in Leipzig), the author of the famous presentation albums of Germany, Spain, Italy or the Nordic countries. The album made by Kurt Hielscher, one of the most complex and professional photographic albums promoting our country at that time<sup>9</sup>, was prefaced by the renowned poet Octavian Goga, who makes a metaphorical description of Romania's landscapes, presenting aspects of the history of the Romanian people, from the very first lines **highlighting the importance and the fairness of achieving the Great Union**.

Through the photographs taken by Kurt Hielscher, but also through his admirable pages about Romania, we understand that he had exactly the same preoccupation as the other three photographers, Iosif Schneider, I.G. Andron and Iuliu Pop, the desire to save through the images the originality, spirituality and the Romanian identity, but also the diversity of the Romanian ethno-cultural space. **We could say that the four photographers form a multi-ethnic team, composed of a German born in Silesia - Kurt Hielscher, a German born in Hungary - Iosif Schneider and two Romanians - Ioniță G. Andron and Iuliu Pop,**

<sup>8</sup> Kurt Hielscher, *România. Natură. Clădiri. Viață populară*, Leipzig/F. A. Brockhaus, 1933.

<sup>9</sup> Kurt Hielscher is also the author of the book *Siebenbürgen. Banat - Sathmar - Marmarosch - Landschaft - Bauten - Volksleben*, published in 1936 in Leipzig, book in which we found important information about the Swabians from Satu Mare.

**linked by the voice of the blood of the ancestral Oaş Country.**

**IULIU POP** was born on July 6, 1915, in Negrești - Oaş (Satu Mare County), showing his passion for photography in his high school years, following as Ioniță G. Andron, the courses of *Mihai Eminescu High School* from Satu Mare (1927 - 1931), having Iosif Schneider as professor, taking his first photography lessons from the two of them.

The photos of the artist capture the social and spiritual life, everyday deeds or gestures, the relationship between generations, peasants in different situations, faces furrowed by years, joy or sadness, celebrations, folk costume, and many other pictures transformed over time into true historical and ethno – anthropological testimonies. His professionalism has also been recognized by the Association of Photographers in Romania and by the International Federation of Photographers, being invited to numerous international exhibitions, photographic art saloons, acquiring prestigious awards<sup>10</sup>.

It is indisputable that Iuliu Pop was (and remains by his exceptional creation) one of the greatest photographers who immortalized the identity of the Oaş Country, its iconographic theme being also found in the creation of the other artist - exceptional photographer, I.G. Andron, both of whom are remarkable, complex personalities of the cultural and social life of the counties of Satu Mare and Maramureș.

**Iuliu Pop and Ioniță G. Andron - were named “patriarchs of the artistic photography of the Oaş Country”.**

Satu Mare County Museum owns over 40.000 photos, films, clichés and slides that form the Iuliu Pop collection, “unique through the visual information it offers, through the memory of a multi-valent reality photographed and vanished in reality.”

Among the two artists - photographers, **the one who has entered and remained in the history books of Romania is IONIȚĂ GEORGE ANDRON**, due to the photographs published by the renowned historians Constantin C. Giurescu and Dinu Giurescu in *The history of the Romanians from ancient times until today* (1971) - 4 photos, and 6 photos in C. C. Giurescu, *The formation of the Romanian people* (1973). We consider that his favourite photograph was *The councillors of Decebal* (probably the most known and advertised photo).



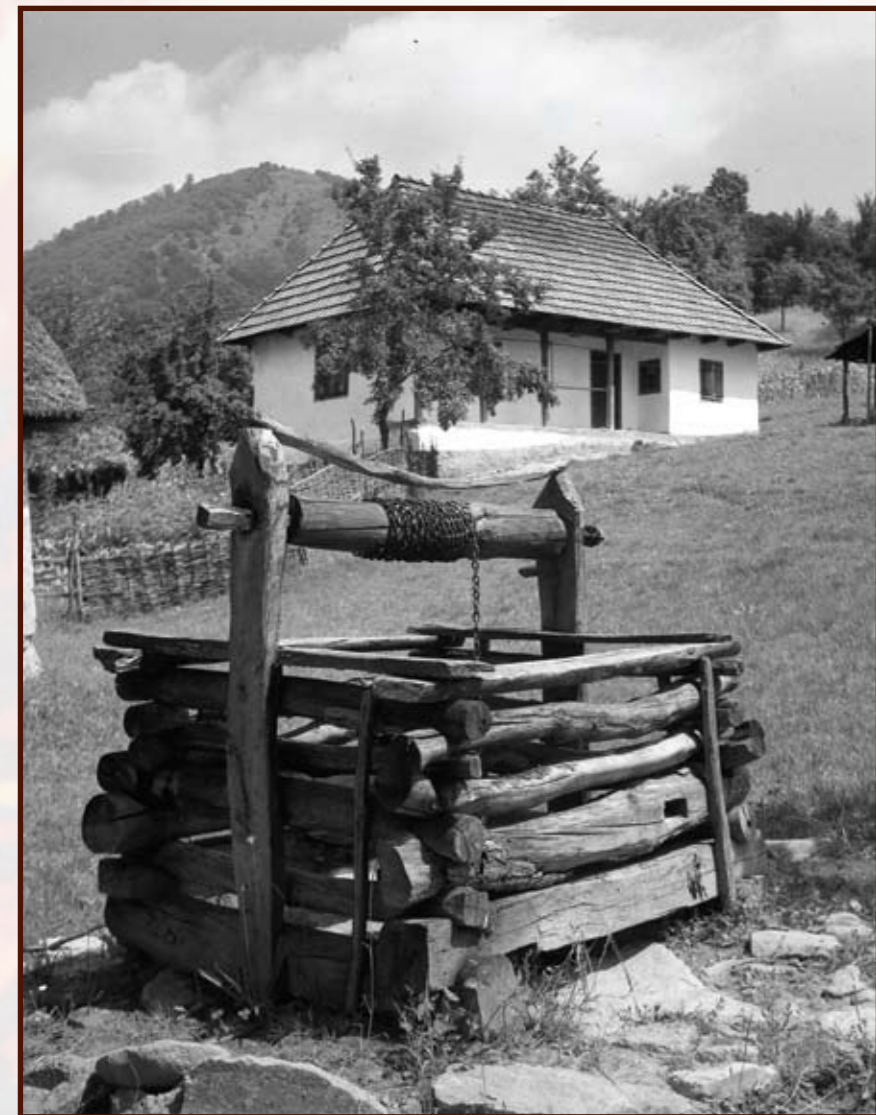
**I. G. Andron dressed in folk costume**

<sup>10</sup> Daniela Bălu, *Lumea credinței – spiritualitate românească. Dialog identitar, Catalog de expoziție*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2008, p. 9.



Ioniță G. Andron - "the bard of Oaş", "the chronicler in pictures", "the chronicler who writes with light the Book of the Oaş Country," "the greatest Romanian photographer" - proves through the created photographic treasure that he fully understood the profound value, of identity hearth of Oaş Country. Through his entire creation he "turned the photograph into a history page", in a photographic documentary testimony.

The biggest part of his fabulous dowry - about 100.000 photos, clichés, slides, family documents, correspondence, manuscripts of the books dedicated to Oaş Country and to the northwest of Romania - was purchased by Satu Mare County Museum in 2015.



An old proverb says that "a picture is worth a thousand words", the veracity of this statement being in full accord with the importance of the cultural heritage left by the two artists - photographers, Iuliu Pop and Ioniță G. Andron, a huge wealth that crosses the border of time and gains the power of the deeds dwelled in the history of the nation.

The Catalogue *Centenary in Identity Hypostases*, along with the photo-documentary exhibition, made on the occasion of the celebrations of the *Centenary of the Great Union*, carries in a European journey the spiritual values, the identity hypostases, the multiculturalism of the Satu Mare region, in an approach that is meant to be a proof of respect and good cohabitation in a Romania we dream better, richer, more fulfilled...

*Happy birthday,  
beautiful country!*

*Many returns,  
Romania!*

Foto Iuliu Pop





**"Pe lângă toate aceste imagini rezultate din fapte cercetate, mai scapără în mintea mea și frânturi de poveste, de eres, de cântec și de descântec, de strigătură și de blestem, de rugăciune pocăită și de bocet, de invocare, de doină, de dor. Văd fata gata de măritiș, pețită cu alai, "icoană-ntr-un altar s-o pui la închinat" (George Coșbuc), nunțile cu chemători, tineri vânjoși, mergând la coasă ori la secere, ape bogate și dătătoare de viață, săpând văi adânci printre dealuri și munți. [ ... ] O văd aieva pe mama, așezând încet "merindea-n glugă" și îndemnându-mă să zic Tatăl nostru seara și să "mă port la-nvățătură". Rechem cu drag "icoana firavei bunici, din frageda-mi pruncie", care "torcea fus după fus", înveșmântată "în portu-i de la țară" (Ștefan Octavian Iosif). Este fără îndoială, această lume o lume românească autentică și inimitabilă, o lume care a păstrat intactă identitatea românească, zidită pe sigiliul Romei, o lume conservată în urma permanentei noastre stări de veghe..."**

Ioan Aurel Pop, *Transilvania, starea noastră de veghe*,  
Ed. Școala Ardeleană, Cluj – Napoca, 2016, p.14.





*De la oameni ... la fapte . De la ipostaze statuare ... la gesturi mărunte ...*

*Emberktől ... a tettekig. A törvényen alapuló helyzetektől ... az apró gesztusokig ...*

*Von den Leuten ... zu den Taten. Von den statueren Hypostasen ... zu winzigen Gesten ...*

*From people ... to deeds. From statuary hypostases ... to gentle gestures ...*

*Sfetcii lui Decebal ... și urmașii lor ...*

*Decebal tanácsadói ... és leszármazottaik ...*

*Die Ratgeber Decebals ... und ihre Nachfolger ...*

*The councillors of Decebal ... and their descendants ...*

Foto I. G. Andron









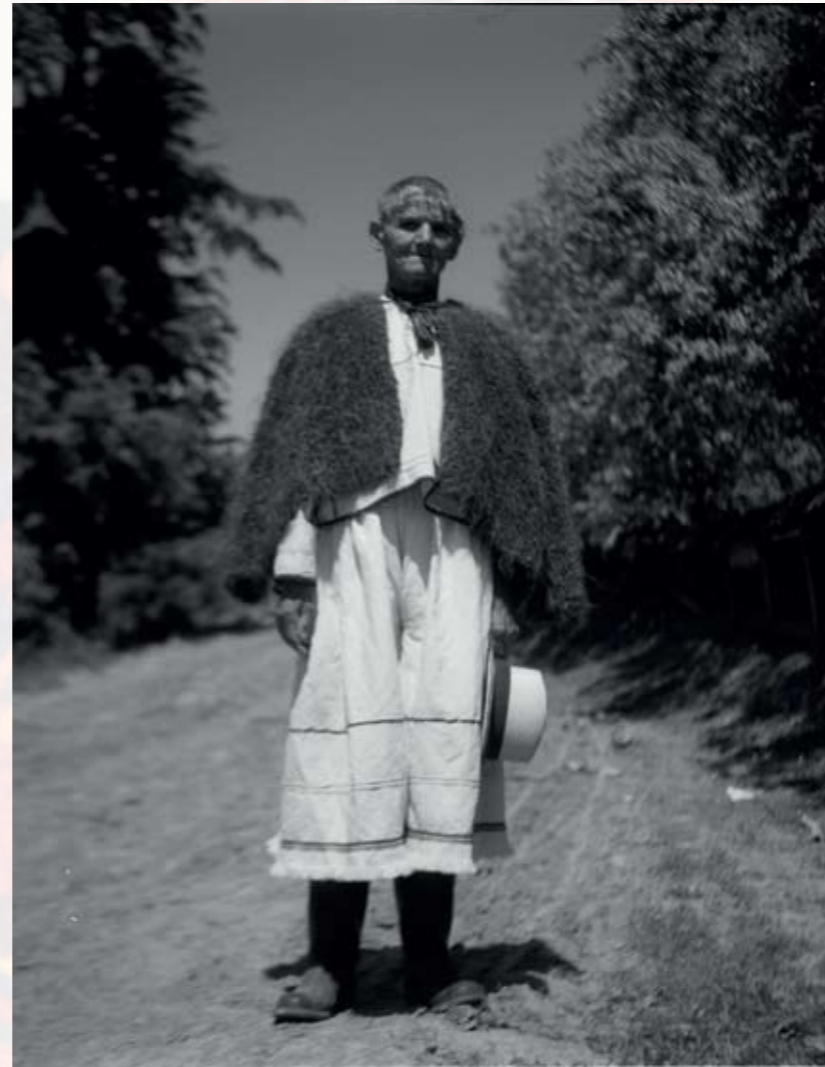


Foto I. G. Andron



Foto Iuliu Pop



Foto I. Schneider







*Generații ... forță ... sensibilitate ...*  
*Generációk ... erő ... érzékenység ...*  
*Generationen ... Kraft ... Sensibilität ...*  
*Generations ... force ... sensitivity ...*

Foto I. G. Andron











K. Hielscher

I. G. Andron



Iuliu Pop



I. Schneider





Foto I. Schneider



Foto I. Schneider



Foto I. G. Andron









Foto Iuliu Pop

<https://biblioteca-digitala.ro>



Foto I. G. Andron





Foto I. Schneider



Foto I. G. Andron









Foto I. G. Andron

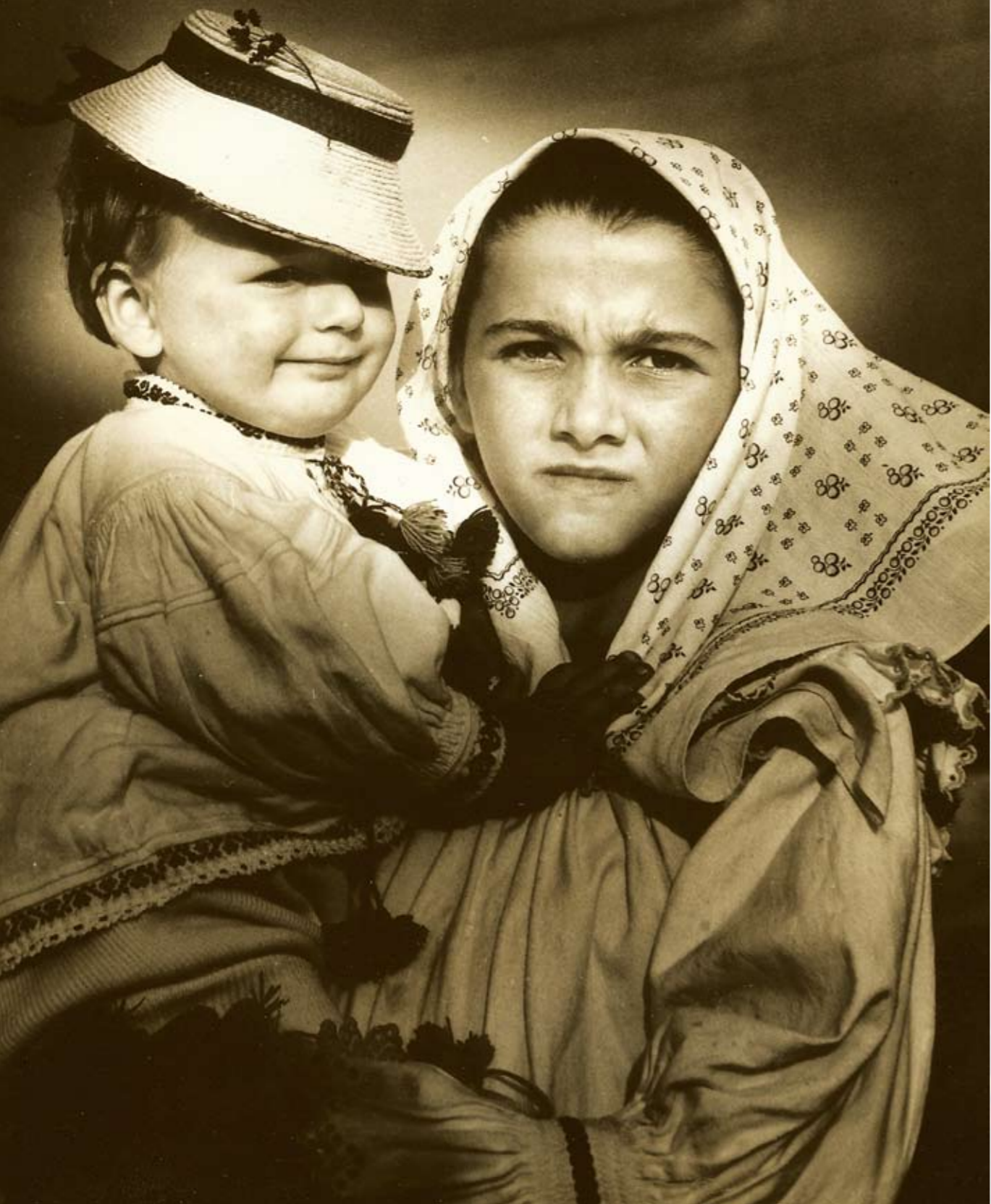


Foto Iuliu Pop



Foto K. Hielscher









<https://biblioteca-digitala.ro>



Foto I. G. Andron

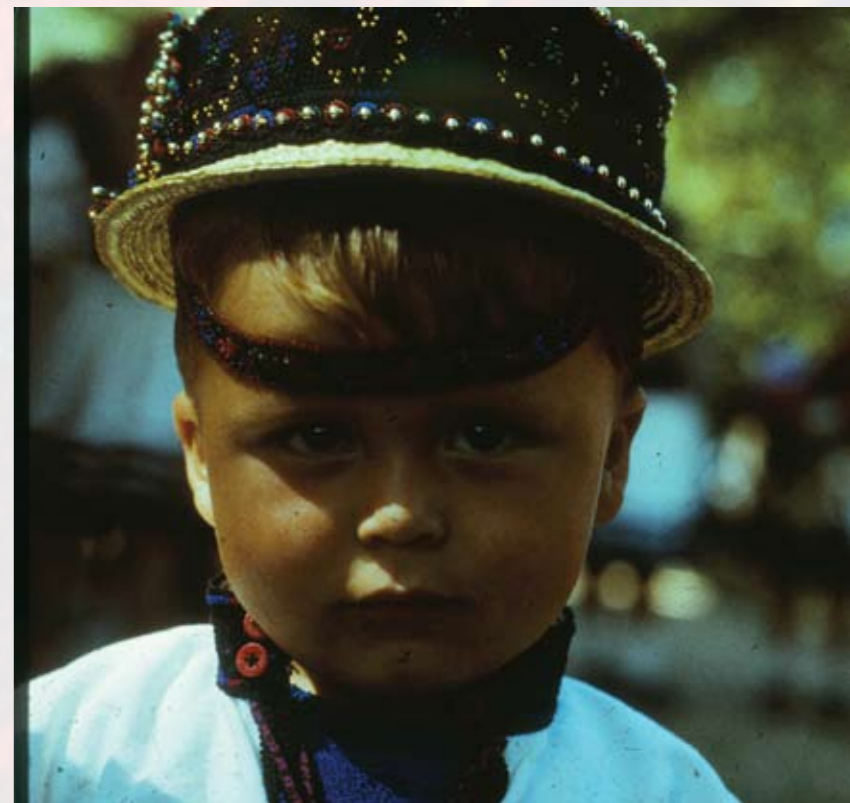


Foto Iuliu Pop



















*Sărbătorim împreună  
Együtt ünneplünk  
Wir feiern gemeinsam  
We celebrate together*

*Album de familie ... tradiții ... muncă ... spiritualitate ...  
Családi album ... hagyományok ... munka ... spiritualitás ...  
Familienalbum ... Traditionen ... Arbeit ... Spiritualität ...  
Family album ... traditions ... work ... spirituality ...*

Foto I. G. Andron







I. G. Andron



I. Schneider







Iuliu Pop



I. Schneider







Foto Iuliu Pop



Foto I. G. Andron



Foto I. G. Andron



Foto I. Schneider









Foto Iuliu Pop



Foto I. Schneider



Foto I. G. Andron





Foto I. G. Andron



Foto I. G. Andron



← Foto I. Schneider →



























Foto I. G. Andron



↑ Foto Iuliu Pop



Foto I. G. Andron









Foto I. Schneider



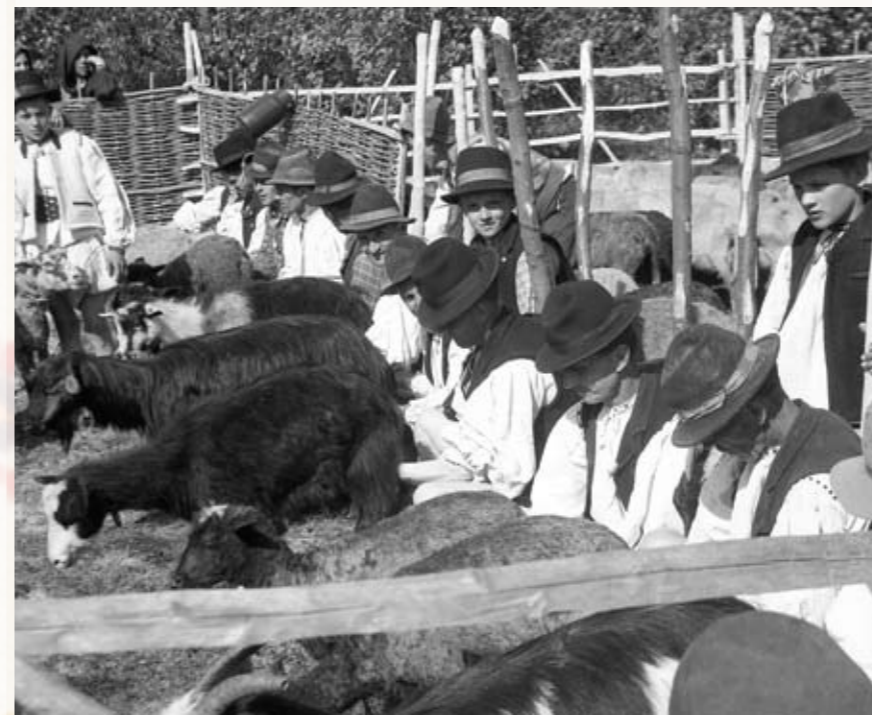


Foto I. G. Andron



<https://biblioteca-digitala.ro>



Foto I. Schneider









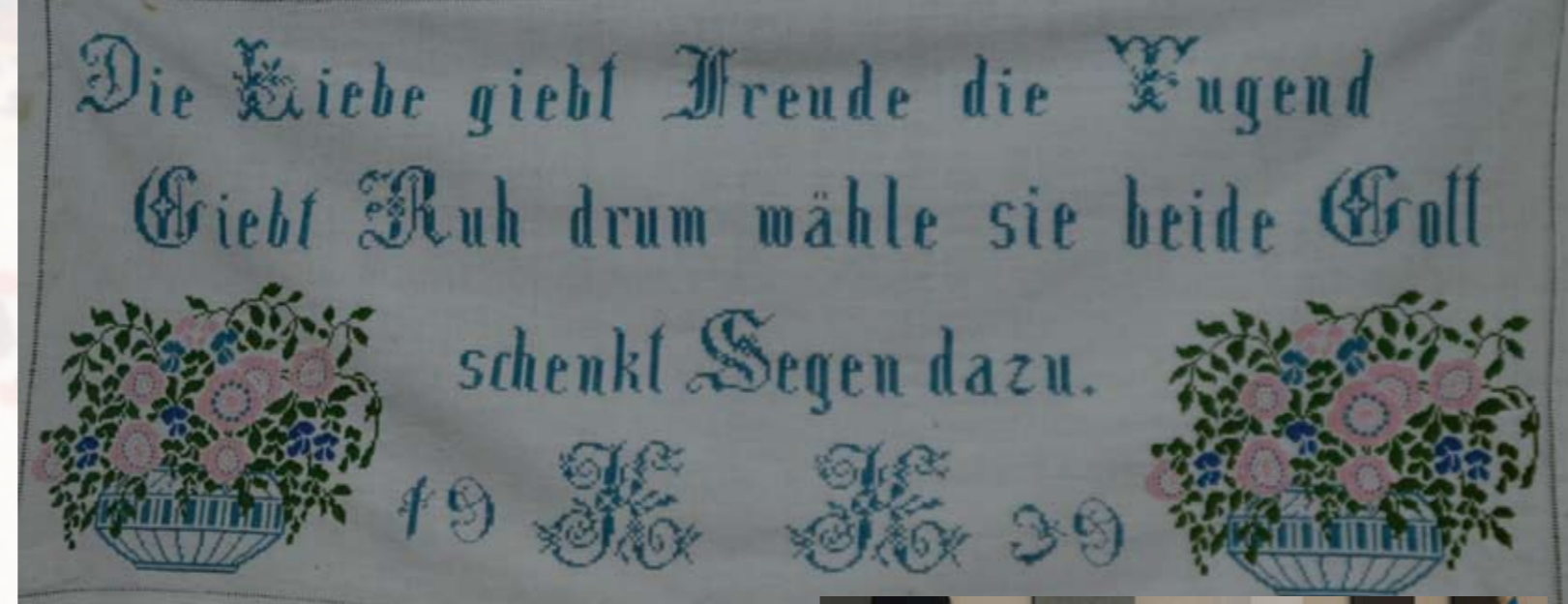








Seitenstraße in Petrifeld



Sathmarer schwäbische Trachten









**Indice autori fotografii / Fényképek szerzőinek jegyzéke / Fotografienindex / Photos author index:**

coperta 1 / 1-es borító / 1. Abdeckung / cover 1: Iuliu Pop

p. 5, p. 11 - I. G. Andron

p. 29 - Iuliu Pop

p. 38 - I. G. Andron

p. 44 - I. G. Andron

p. 48 - I. G. Andron

p. 51 - colaj foto I. Schneider, I. G. Andron

p. 53 - I. G. Andron

p. 54 - G. Andron - p. 55 - Iuliu Pop

p. 58 - p. 59 - I. G. Andron

p. 61 - I. G. Andron

p. 62 - p. 63 - I. G. Andron

p. 66 - I. G. Andron

p. 68 - p. 69 - I. G. Andron

p. 74 - p. 75 - I. G. Andron

p. 78 - I. Pop - p. 79 - I.G. Andron

p. 82 - p. 83 - I.G. Andron

p. 126 - p. 127 Maghiarii sătmăreni - ipostaze identitare / Szatmári magyarok - önazonosságtudatban / Die Ungarn aus Sathmar - Identitäre Hypostasen / The Hungarians from Satu Mare - Identity Hypostases

p. 128 - p. 129 Șvabii sătmăreni - ipostaze identitare / Szatmári svábok - önazonosságtudatban / Die Sathmarer Schwaben - Identitäre Hypostasen / The Swabians from Satu Mare - Identity Hypostases

p. 130 Ucrainenii - ipostaze identitare / Ukránok - önazonosságtudatban / Die Ukrajner - Identitäre Hypostasen / Ukrainians - Identity Hypostases

p. 131 - I. G. Andron

p. 84 - p. 85 - I. G. Andron

p. 86 - p. 87 - I. G. Andron

p. 88 - p. 89 - I. G. Andron

p. 91 - I. G. Andron

p. 98 - I. G. Andron - p. 99 Iuliu Pop (color), I. Schneider

p. 104 - p. 105 - I. G. Andron

p. 106 - p. 107 - I. G. Andron

p. 108 - p. 109 - I. G. Andron

p. 110 - p. 111 - I. G. Andron

p. 112 - p. 113 - I. G. Andron

p. 116 - p. 117 - I. G. Andron

p. 118 - Iuliu Pop (color) - p. 119 - I. G. Andron

p. 120 - Iuliu Pop

p. 122 - p. 123 - K. Hielscher

p. 124 - p. 125 - I. G. Andron

*Spiritul național înseamnă cultivarea identității etnice proprii,  
în rând și împreună cu identitățile altora.*

*A nemzeti szellem ápolása a saját nemzeti identitás  
ápolását jelenti együtt mások identitásával.*

*Nationalgeist heißt Förderung der eigenen ethnischen Identität,  
in der Reihe und zusammen mit den Identitäten andere.*

*The national spirit means cultivation of the own ethnic identity,  
along with the identities of the others.  
(Acad. Ioan Aurel POP)*



ISBN 978-606-8729-05-3